український католицький часопис

МІСІОНАР

№ 3(12) * КВІТЕНЬ-ТРАВЕНЬ 1993

рік заснування 1897

Оце, Серце, що так дуже полюбило людей...

МОЛИТВА ЩОДЕННОГО ПОЖЕРТВУВАННЯ ДЛЯ ЧЛЕНІВ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ.

О, божественне Серце Ісуса! У злуці з тим наміренням, з яким Ти на землі віддавав славу Богові і тепер щоденно віддаєш в Пресвятій Тайні Євхаристії, жертвую Тобі через Непорочне Серце Пречистої Діви Марії всі свої молитви, справи, слова, думки й терпіння нинішнього дня у винагороду за всі зневаги, образи і кривди завдані Тобі.

Жертвую їх особливо за святішого Отця Папу римського, за святу Церкву, за навернення грішників і у всіх намірєннях Апостольства Молитви, призначених на цей місяць і на сьогоднішній день.

Пресвяте Серце Ісуса і Марії, спомагайте св. Церкву і Україну!

Святий Йосифе Покровителю і Заступниче приятелів Ісусового Серця, моли Бога за нас.

Святий Архангеле Михаїле, св. Миколає, св. Володимире, св. Йосафате, Заступники України, моліть Бога за нас.

НАМІРЕННЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ НА ТРАВЕНЬ:

Загальне: Щоб молодь силою духа, якого одержала в святій гайні миропомазання відважно свідчила про Христа в своєму щоденному оточенні.

Місійне: Молімось, щоб нова спеціалізація країн Європи була спроможна звернути людство на шлях виконання божих заповідей.

Наше: Щоб наш народ з дитинною довірою і глибокою любов'ю плекав у своєму серці і практикував у щоденному житті синівське відношення до своєї покровительки і заступниці - Пречистої Діви Марії.

ПАПА ІВАН ПАВЛО II НАВЧАЄ...

(РВ-УВ) На загальній авдієнції Вселенський Архиєрей Іван Павло II продовжував свої повчання про непомильний учительський уряд Римського Архиєрея, як Наступника апостола Петра в проводі вселенською Церквою. У попередньому повчанні Папа обгрунтував свою науку на святому Письмі, нинішню на вченню соборів.

Отак-то собори навчають, що дар непомильности - це особистий дар Римського Архиєрея в тому значенні, що Ісус Христос обдарував цим даром не всіх Апостолів окремо, а тільки апостола Петра, а отже, і його наступника в проводі Церкви, яким є римський архиєрей, що виконує своє пастирське служіння як Наступник Петра, як його звичайно титулується в першому тисячоріччі. Римський Архиєрей, отже, є уособленням апостола Петра, тобто його верховного завдання навчати справжньої науки Ісуса Христа. Однак Римський Архиєрей обдарований даром непомильности не як приватна особа, а як Пастир й Учитель усіх віруючих, і то лише тоді, коли він навчає "екс-катедра" - із свого престолу, та не в будь-яких справах, лише в справах віри й моралі, які находяться в скарбі Божого Об'явлення, тим-то вимагають віри від тих, що їх приймають. Бог же об'явив те, що людина повинна знати про самого Бога, і те, що відноситься до вічного спасіння людини, і те, що треба чинити в морально-етичному житті. Висилаючи своїх Апостолів на проповідь Євангелії, Ісус Христос наказав: "Ідіть і навчайте всі народи... навчаючи їх берегти все, що Я вам заповідав" (Мт.28,19-20). Крім об'явлення істин, учительський уряд Церкви охоплює також ті правди, які тісно злучені з об'явленими. Коли Римський Архиєрей цось рішає в тих справах, тоді він є також непомильний, але християни тоді приймають його вчення не вірою, лише послухом найвищому Пастиреві.

Соборові постанови також визначають умовини, під якими римський Архиєрей є непомильний, а саме:

1) Коли він навчає силою свого уряду,

2) Коли навчає як Найвищий Пастир і Учитель усіх християн,

3) Коли проголошує науку про віру і мораль,

4) Коли свої рішення проголошує в урочистий спосіб і як остаточне рішення,

5) Коли він діє під натхненням Святого Духа.

Собор Ватиканський II отак навчає: "Релігійне підчинення волі й ума особливим способом треба мати для автентичного вчення Римського Архиєрея, навіть коли не говорить "екс-катедра", шанобливо признаючи його найвищий учительський уряд та щиро приймаючи висловлену ним науку відповідно до виявленої ним думки й волі... А ця непомильність, що її Божий Засновник дав Церкві своїй

в навчанні про віру і мораль, так широко розтягається, як широко розтягається Боже об'явлення, що його треба берегти та вірно викладати. Силою ж свого уряду втішається непомильністю Римський Архиєрей, Голова Колегії Єпископів, коли, як найвищий Пастир і Учитель усіх християн, що утверджує братів своїх у вірі, проголошує науку про віру і мораль остаточним актом. Тим-то його рішення самі з себе, а не тільки за згодою Церкви, є слушно незмінні, тому, що вони були проголошені під натхненням Святого Духа, обіцяним йому в святому Петрі; тому жодне з них не потребує якогось потвердження від інших та не дозволяє на жодний відклик до іншого суду. Бо тоді Римський Архиєрей навчає не як приватна особа, але як найвищий Учитель цілої Церкви, в якому зокрема є дар непомильности самої Церкви, викладає і зберігає науку католицької віри. А цим рішенням ніколи не може забракнути згоди Церкви, із-за діяння Святого Духа, яким ціле стадо Христове оберігається та росте в одності віри" (Конст. про Церкву, ч. 25).

"Як заключення, - мовив Папа, - треба завважити, що виконування учительського уряду Римським Архиєреєм здійснює і виявляє розвиток і утвердження науки Церкви."

"НЕ ВЗИВАЙТЕ ІМЕНІ ГОСПОДА, БОГА ТВОГО, МАРНО"

Однієї неділі, промовляючи до народу, зібраного на площі св. Петра, перед проказанням "Ангел Господній", Вселенський Архиєрей Іван Павло II наголосив обов'язок усіх людей, а зокрема християн, не зловживати Господнього імени, бо хто його зловживає, той не тільки порушує права Божі, які є основою і джерелом усіх наших обов'язків супроти Бога, але також основою і забезпекою людських прав.

Ім'я Боже - мовив Папа - *це глибоке таїнство; ім'я святе, ім'я, яке вимагає пошани й любови.*

На жаль, підкреслив Святіший Отець, завважуємо, і досить часто, як до Божого імени люди відносяться легкодушно, а деколи й з погордою через богохульні слова, безсоромні видовища, телевізійні реклями, які ображають релігійні почуття віруючих. Невже ж право на свободу сумління, думки й слова звільняє від обов'язку пошанівки духовних вартостей мільйонів віруючих? Хіба релігійні переконання не належать до життевих і найцінніших скарбів, що їх має кожна людина? Отож, хто прилюдно зневажає Бога, той не тільки поповняє тяжку моральну провину, але водночас нарушує права людини мати свої власні релігійні переконання.

Крім того, образа Бога обертається проти самої людини. Порушуючи сенс таїнства, людина втрачає здатність подивляти, слухати, шанувати інших людей, та сповнюється п'янкою і зрадливою уявою про свою могутність і панування над людьми і речами без жодних обмежень.

Тим-то, пошана Бога, яка не має нічого спільного з фанатизмом, є найпевнішою гарантією пошани людини. В світлі Творця, яснішою стає гідність сотворіння: ім'я кожної людини, це відблиск імені Божого, як кажеться в новому Катехизмі Католицької Церкви, що "Бог кожного кличе по його імені" (ч. 2158), тим-то "ім'я кожної людини також святе" (там же), і сятиме вічним світлом в усіх тих, що їх сповняє любов Божа.

о. Василій Дрібненький, ЧСВВ

ВОСКРЕСЛИЙ ХРИСТОС ПОСЕРЕД НАС

Під час останнього антифона маємо процесію з напрестольною книгою Святого Євенгелія. Священик, тримаючи її високо перед собою, робить обхід навколо престола, стає на амвоні й виголошує:

Премудрість! Станьмо побожно.

Це, очевидно, вказує всім вірним, що Святе Євангеліє містить Божу премудрість. Так, як Божественна Літургія перевищує всі інші церковні літургії, святе Євангеліє перевищує всі інші книги Святого Письма. Тому тільки книга Святого Євангелія має місце на престолі, перед кивотом. Ця книга не є тільки символом чи пам'яткою Спасителя Христа. Він є нашою "дорогою, істиною і життям". (Іван 14:6) Коли Святе Євангеліє проповідується на Службі Божій, це справжня присутність Воскреслого Спасителя посеред нас. Це має свою глибоку й невідривну злуку із Святою Тайною Христа під видами хліба й вина.

Після заклику "Премудрість" слідує у грецькім оригіналі "Ортой", що важко дослівно перекласти нашою мовою. Прикметник "ортос" означає - прямий, справжній, щирий, чесний. (Звідси походить титул наданий духовенству: Всечесний.) У нашій літургії всі повищі прикмети слушно пристосовується до всіх побожних християн, тобто до тих, що живуть по-Божому, по-християнськи.

Вірні: Прийдіть, поклонімось і припадімо до Христа. Спаси нас, Сину Божий, що воскрес із мертвих, співаємо Тобі: Аллилуя. (тричі)

Потім вірні співають літургійні воскресні пісні, так звані тропар і кондак (це грецькі назви, по нашому вказівка і стрілка). Ці пісні вказують з якої специфічної нагоди, у даний день, чи свято, відправляється Служба Божа. В цьому випадку, в неділю, зміст цих пісень - це Христове Воскресіння. Воскресні тропарі й кондаки уложені в серію 8 різних гласів, що по черзі співається в неділю за неділею, через увесь рік. Понижче подаємо вийнятки з цих воскресних пісень:

Камінь запечатали юдеї.
Жовніри стерегли Твоє тіло.
Ти, Спасителю, воскрес третього дня,
даруючи світові життя.

Нехай небеса радіють,
а земля нехай веселиться!
Своєю смертю Він подолав смерть;
будучи всемогутнім,
Він знищив її силу.
Як Сотворитель, Він оживив померлих
і притупив смерти жало.

Радісну благовість Воскресіння
сповістив вірним жінкам ангел;
вони радісно звістили Апостолам:
Смерть переможена -
Христос, наш Бог, воскрес!
Христос, наш Бог і Животворець,
своєю життєдайною рукою
воскресив усіх померлих
із долини смерти,
даруючи всім воскресіння.
Він наш Спаситель, Воскресіння,
Життя й Бог всіх!

Створені у початкових віках Церкви й наскрізь навіяні духом Святого Євангелія, ці літургійні пісні виразно вказують на значення неділі як свята "Воскресіння Господа й Бога нашого Ісуса Христа". Вони теж віддзеркалюють глибоку й сильну віру перших християн.

Нині ця віра в Христове Воскресіння, більше ніж коли-небудь в історії християнства, вже не кажучи нічого про причастя з Воскреслим Спасчителем, є наочно захитана, і без упину йде до дальшого занепаду. У західнім світі, в католицьких країнах, постійна участь людей (по кількості) у недільній Службі Божій нині впала до 15%, а серед молодшого покоління цей відсоток ще нижчий.

Іронічно, це діється в наших часах, коли більше, ніж коли-небудь перед тим, ця сильна й діюча віра в Христове Воскресіння є абсолютно необхідна.

Нині навіть серед найбільше матеріяльних вигод, люди, особливо молодь, занепокоєні депресією, зневір'ям, безнадійністю та безцільністю життя - часами до тієї міри, що кінчать життя самогубством. Дійсні життєві вартості никнуть наочно. Натомість гін до самолюбства, що виражається в погоні за матеріяльними здобутками, змисловости й особистої кар'єри ("номенклятури") і верховодства, набирають поваги моди й фасону.

Усе це має свої шкідливі наслідки у вазаємно-особистих відношеннях, в родинах і спільнотах, навіть у міжнародній, всесвітній політиці. Гуманізм став сучасним і модерністичним божком.

Цю темряву неладу, крайньої несправедливости та особливо духовної депресії може перемогти тільки надприродне світло Христового Воскресіння.

Нині Церква мусить, успішніше, ніж коли-небудь, проповідувати Воскреслого Христа - як з проповідальниці, так і (особливо) повною й освідомленою та просвіченою участю усіх членів Церкви у живій та краще зрозумілій літургії.

Парафразуючи вислів Св. Павла (Якщо Христос не воскрес, даремне наше проповідування, даремна наша віра. (1 Кор. 15:14), якщо Церква нині, в сучасному безладному світі, не буде більш інтенсивно проповідувати Воскреслого Христа, даремне її проповідування.

Літургію в нашому обряді уложили за натхненням Святого Духа наші східні Отці Церкви. Це справді багата скарбниця проповідування (у повному, керигматичному значенні того слова) Христового Воскресіння (наприклад, щонедільне голошення воскресної Євангелії) та нашого причастя з Воскреслим нашим Спасителем і Господом.

В цих часах нам треба докласти повнішу міру зусиль і засобів нашої Літургії, іконографії та живого слова з проповідальниці (наприклад, у сам день Великодня не ограничатися до самих тільки побажань), щоб наша Церква відродилася, за словами Верховного Апостола Петра, до живої надії через Воскресіння Ісуса Христа з мертвих. (1 Посл. 1:3)

о. Дам'ян Богун, ЧСВВ

ПЕРШІ МІСІОНАРІ ПРЕСВЯТОГО СЕРЦЯ ІСУСОВОГО

У розпалі літа 1937 року Гошівський монастир приготовлявся урочисто відсвяткувати свій ювілей 200-річчя чудесних об'явів ікони Матері Божої 1737 - 1937 - на свято Успіння Пресвятої Богородиці.

Жовківський монастир, а з ним і весь Василіянський Чин готувалися відсвяткувати 200-річний ювілей почитання Пресвятого Ісусового Серця в Жовкві, осередку культу Серця Христового, звідки на весь світ ішли місіонарі того Пресвятого Серця. Подумайте, 40 - 50 тисяч місіонарів щомісяця йшли до найдальших закутків нашої батьківщини та проповідували людям про любов Серця Ісусового до нас, до всіх, щоб усіх привести до того Серця, яке кличе: "хто спраглий, нехай прийде і п'є воду, яка тече в життя вічне". В таке то літо гаряче не тільки від проміння сонячного, але вогнем любови, невеличкий гурток Василіянських схоластів вибрався з Добромильського монастиря шукати слідів перших місіонарів Христового Серця на нашій землі.

Добромильський монастир лежить на полудне від повітового міста Добромиль досить високо під горою, яку звуть "Хімець". Далі на полудне гарні гори аж до найвищих верхів, за якими вже Закарпаття. З Добромильського монастиря перевалити гору і вже село Поляна, другу - і містечко Хирів, де отці єзуїти мали великий навчальний заклад для гімназійної молоді, кузню інтелігенції, майбутніх провідників польського народу, оборонців Христового права в суспільстві. Ще одна гора, а за нею велике село Сушиця. Воно тягнеться з гір вниз до дороги Хирів - Санок. У цім селі був колись василіянський монастир. Його вже більше 150 років не було, але монастирська церква ще стояла. В селі було аж 3 церкви. З монастирської село не користало. Нам було цікаво побачити церквицю не тільки ззовні, але й всередині. Відшукали провізора, який знав тільки те, що тут був монастир, якого тепер вже нема, зосталася тільки ця церква. Він старовинним ключем відсунув скрипучий замок, ми зайшли. Миле враження зробила вона на нас. Багато сонячного світла заливало іконостас, бічні престолики, крилос, у якім лежали богослужбові книги. "То тут відправляється?" - питаю провізора. "Ні", - каже. "А от книги", - ми до нього. А він каже "З тих книг, що колись молились монахи, тепер з них ніхто не вміє читати". Що ж це за книги, що ніхто не вміє з них читати? - цікавимось, беремо, розкриваємо. Та це ж книги не такі дуже загадкові. Це Тріоди, писані правописом з так званими великими юсами. Тих

кілька знаків утруднювали людям їх читати, і завдяки тому вони так гарно збереглися, як би їх хто щойно вчора тут оставив. Церква суха й зберегла їх від гниття і від молів. Монастирські, повинні б бути в монастирі. Але попробуй їх взяти. Не дадуть і чим більше виявляти до них зацікавлення, в умах людей буде зростати їх ціна. Отже мовчимо. Може колись вдасться їх забрати. Від книги звертаємося до образів. І от знахідка: сліди перших місіонарів Серця Ісусового. На одним престолику по лівій стороні, великий образ, а під ним поперечний малий, може 50 сантиметрів у висоту і 80 сантиметрів завширшки. На ньому два серця, одне в віночку з рож з застромленим ножем (кинджалом? стилетом?), друге також в віночку, але з колючого терна, серце зранене, скапує кров, з нього палає вогонь, над ним хрест. "Дивіться браття!" - кажу, - та це ж Серця Ісуса і Марії". Тут монахи може скоріше, ніж в Мінську жили любов'ю Сердець Ісуса і Марії і про цю любов проповідали людям, показували їм на образі. Хто були ці перші місіонарі? По імені не знаємо, а що не церква отців василіян, то ніхто інший, тільки отці василіяни були тими місіонарями. Попередники наших отців, що в Добромильському монастирі посвятились Христовому Серцю і завели "золоту книгу", в яку вписались вони і кожний з нас записаний там власноручно і тепер вже не треба шукати де ж ті перші місіонарі Серця Христового. А от їхні імена в книзі, а їхні тіла в землі очікують воскресіння мертвих. Один з них, о. Мелетій Ланчина на нашім цвинтарі. Скільки разів співаємо пісню: "Благослови всім Ісусе милий", перед моїми очима стоїть те миле лице о. Мелетія Ланчини, що приподібнилося до милого Ісуса. Інший місіонар Серця Ісусового о. Платонід Філяс лежить в Дрогобичі, а "Місіонарі", які він писав на полицях у домах тих, кого він навчив любити Ісуса за те, що Він нас перший всім серцем полюбив, як сказав св. апостол Павло: "Полюбив Мене і видав себе за Мене". Ще інший, що разом з о. Філясом започаткували того, любого всім "Місіонаря Серця Ісусового" о. Андрей Шептицький тепер на митрополичім Престолі. Він з того високого Престола 1906 р. написав окремий душпастирський лист про любов Серця Ісусового до нас і наш обов'язок любов'ю віддячуватись Ісусові за Його любов. А потім 1909 року разом з єпископами Перемишльським, Преосвященним Константином Чеховичем і Станіславівським, Преосвященним Григорієм Хомишиним, разом з усім духовенством і всіма вірними посвятилися Серцю Ісусовому. Посвятилися вони й вся українська греко-католицька Церква посвятилася Пресолодкому Серцю того Ісуса, що полюбив своїх і до кінця полюбив їх. До кінця земного життя, а як Бог полюбив навіки.

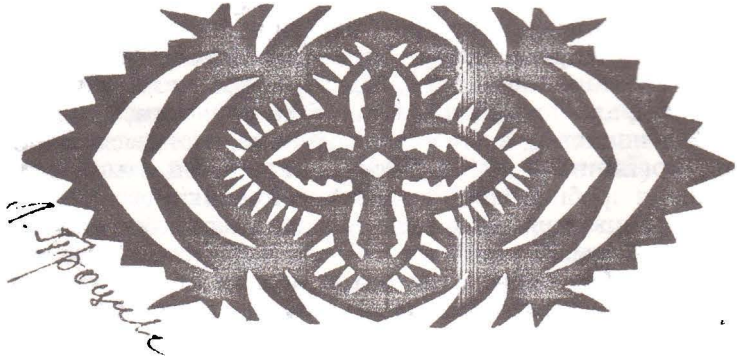

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Важко добирати слів потіхи і розради в такі скрутні часи. Та й справді, дивлячись по-людськи, доля немов би жене дійсність у безвихідь.

Та сівши до святкового столу, поділяючи і споживаючи пасхальний хліб, згадаймо оті слова: "Що в людей неможливе, - можливе у Бога."

Може комусь стануть розрадою знамениті слова св. Августина, котрий пізнавши життя і світ, вкінці прорік: *"Господи, Ти створив мене для Себе і неспокійне моє серце, поки не спочине в Тобі."*

Отож, зверпім до Христа наші помисли і сподівання. Бо ж Він з любови до нас завис між небом і землею, прибитий до дерева злобою людського гріха.

Погляньмо у глибину віків, чи не добачимо в історії досвідчень, подібних нашим? Згадаймо тяжку мандрівку жидівського народу Синайською пустинею до обіцяної землі. Треба було сорок літ зносити випробування, нарікати, відступати від Бога, щоб прийти до покаяння, очищення і навернення до Нього.

Доля людська, як і долі цілих народів, лежить вздовж одного шляху - Дороги Спасіння і повернення до Творця, яку показав нам Христос. То чи можемо ми, що видерлися з темної безодні неправди і гріха, обминути дорогу терпінь? Мусимо пам'ятати, що Воскресінню передувало Переображення. Лиш через Нього можемо відродитися до кращої дійсності і вічності.

Ми не перші й не останні, ми лиш частинка в Божому задумі спасіння. Не можемо вимагати чудес, не треба вдивлятися в мідного змія на жезлі Мойсея, як робили для порятунку жиди, бо на нас з висоти хреста глядить Христос, нам освітлює путь не вогняний стовп, але перед нами світло Його Воскресіння. Через два тисячоліття, немов розпростерши для обіймів руки, нас виглядає розп'ятий Ісус.

Тож проженім журбу і земні клопоти, бо подолана сила зла і смерть. Вслухаймося у величні і радісні слова стихири та нехай серця, і оселі, і вся земля сповняться їх духом:

"Воскресіння день! Просвітімся торжеством, і одні одних обнімімо, та скажімо: Браття! І тим що ненавидять нас, простім все з Воскресінням, і так усі заспіваймо: Христос воскрес із мертвих, смертю смерть подолав і тим, що в гробах, життя дарував." (Стихира Пасхальної Утрені)

Платонід С., ЧСВВ.

Рим

СВЯТІШИЙ ОТЕЦЬ ІВАН XXIII

"Називатися буду Іваном" - цих три слова впали з уст новообраного Папи, в минулому патріарха Венеції, кардинала Римської Церкви о. Анджело Дзузеппе Ронкаллі. Народився він в убогій сім'ї, в селищі Сотто іль Монте, поблизу Бергамо, на півночі Італії - 25 листопада 1881 р. Нелегкий шлях у житті прийшлося йому пройти, пережившн дві світові війни, завжди стояв на послузі ближньому, як військовий капелан (1916 - 1918 рр.). Представник Церкви на посаді апостольського делегата, спочатку в Болгарії (1925 - 1935 рр.), а пізніше в Туреччині та Греції (1935 - 1945 рр.), серед вороже настроєного до Церкви фашистського оточення. Але його доброта, і розуміння іншої людини, відкритість і щирість створювали для архієпископа Ронкаллі великий авторитет, навіть між неприятелями Церкви. А його засуд фашизму перед німецьким послом у Стамбулі викликав великий спротив зі сторони представника Гітлера.

Бувши архиєпископом, о. Ронкаллі завжди старався виконувати уряд слуги, а не вельможі. Так напередодні своїх єпископських свячень він у своєму щоденнику пізніше написав такі слова: "Чи бути єпископом, чи звичайним священиком має тільки певне зовнішнє значення, але це не дуже впливає на духовне життя того, хто шукає слави Божої, а не зовнішнього блиску чи задоволень на цій землі". А в своєму "щоденнику душі" пише: "Світ не має для мене вже жодного значення. Хочу цілковито належати до Бога, бо Він наповнив мене світлом, любов'ю Церкви і душ. В новому стані моє молитовне життя мусить також відновитися."

Як і в кожної людини в майбутнього Папи були і тяжкі хвилини удару від своїх. У 1907 р. о. Анджело Джузеппе Ронкаллі був призначений викладачем апологетики, історії Церкви і патрології до семінарії в Бергамо. В той час у Католицькій Церкві набирав силу новітній рух модернізму, який мав на меті внести в Церкву "нове дихання", пристосувати її до сучасного світу, який у прогресі й науці пішов далеко вперед, хоча, правда, були й негативні сторони цього руху, по відношенню до св. Письма чи самої Церкви, чого вистачало на те, щоби почати приймати зі сторони Церкви суворі покарання для прихильників модернізму, чим послужилося багато людей церковних з чорною душею, щоби обвинувачувати своїх неприятелів чи опонентів.

Декому вистачало одного доносу в св. офіціум (інквізиція), щоби священика чи професора вигнати з роботи або суспендувати. В подібну ситуацію потрапив і о. Анджело Ронкаллі, майбутній Вселенський Архиєрей. У семінарії, де він викладав, за подібними доносами був вигнаний, без переслухання і достатніх доказів о. проф. Джузеппе Моіолі - його товариш, який насмілився стати в обороні професора. Над самим о. Ронкаллі нависла загроза, яка була відсунута тільки завдяки заступництву єпископа Радіні (секретарем якого був о. Ронкаллі) перед Папою Пієм X, при понтифікаті якого відбувалися ці події. Пізніше, коли о. Анджело став Папою, то в архівах св. Офіціум знайшов справу заведену на нього, яка не була закрита, а тільки

відкладена. І так, тільки завдяки Божому провидінню, майбутнього Вселенського Архиєрея не залила хвиля офіційного антимодернізму. В інтимній розмові з о. Ронкаллі єпископ Радіні сказав йому такі слова: "Пам'ятай, якщо Господь Бог дасть тобі в майбутньому високу посаду, на якій би ти міг це вчинити, то зміни стиль праці Римської Курії. Будь батьком для всіх, а перед усім для священиків. Нам, священикам, не вільно підносити гордовито голову, коли люди нас вихваляють, ані заламуватися (знеохочуватися), коли ті самі люди по певному часі на нас плюють і нас зневажають. І ми як Христос маємо виконувати волю Божу, працювати завжди для Божої слави і для спасіння людських душ. Перед усім мусимо навчитися від Христа молитви за переслідуючих: "Отче, вибач їм, бо не знають, що роблять" Наслідуймо Христа в подібних ситуаціях".

І все своє життя, чи то бувши папським нунцієм у Франції (1945 - 1953), чи кардиналом і Патріархом Венеції (1953 - 1958), Архиєпископ Анджело Джузеппе Ронкаллі вірно сповняв обов'язки і покликання сина Церкви і батька багатьох духовних дітей. У 1954 р. бувши патріархом Венеції Кардинал Ронкаллі в місяці січні виголосив кілька промов - доповідей на тему екуменізму, де між іншими підкреслив такі слова: "Дорога до зближення різних християнських віровизнань є любов до ближнього, яка на жаль так мало практикувала, рівно ж, як з однієї, так і з іншої сторони.

"Серце моє - закінчив тоді кардинал - є таке велике, що прагне вмістити всіх людей". Ці свої прагнення і думки про поєднання християн в любові Анджело Ронкаллі зміг почати реалізовувати вповні, коли він став Вселенським Архиєреєм, в Петровій столиці, в той час, коли Церква перебувала в складному становищі, як всередині себе, так і по відношенню щодо світу. Вогонь і тепло серця Папи Івана XXIII почали розтоплювати лід консерватизму і мертвої помпезної та зарозумілої традиції людського передання.

У ніч з 8 на 9 жовтня 1958 р. у віці 82-х років після 19-літнього перебування на папському престолі помер Папа Пій XXII. На конклаві кардиналів, який збирається після смерті Папи, 28 жовтня того ж року було обрано нового наступника апостола Петра, Папу Івана XXIII.

Йому було 77 років, але запал та енергія новообраного Папи не давала місця для песимістичних прогнозів щодо його понтифікату. Його перші кроки, як Христового Намісника, вселяли в прогресивних людей надію на краще, надію на велике оновлення Церкви, хоча з багатьох причин це здавалося неможливим. Щодо своєї особи, як Папи, Іван XXIII робив багато заходів, на рахунок того, щоб пошана вірних до Вселенського Архиєрея не переходила межі і не входила в конфлікт з вірою в єдиного Бога. Велику помпезність церемоній він старався спростити, не любив дорогоцінних церковних риз і надмірне почитання його в зовнішніх формах, як Папи. Його наступники Павло VI, Іван Павло I та Іван Павло II пішли ще далі в цьому питанні. Так, Святіший Отець Павло VI (1963 - 1978) продав папську тріару, а гроші, виручені за неї, роздали бідним. Вселенські Архиєреї Іван Павло I та Іван Павло III взагалі відмовилися від акту коронації. Але повернемося до Папи Івана XXIII. Незважаючи на свій похилий вік, він постійно перебував у праці, в розмовах з простими та знатними людьми. Відвідав без всякого попередження лікарню тюрми. Розповімо про один з подібних випадків більш конкретно. На другий день різдвяних свят

1968 р. по цілому світі рознеслася новина:"Папа був у в'язниці, одній із найсуворіших, щоби відвідати злочинців." Сталося те несподівано. Коли Іван XXIII з'явився у в'язниці, де повністю розгублений директор був не готовий на візит такого великого достойника Церкви:

- Але ж Святіший Отче. Ми зовсім не приготовані на такі визначні відвідини. Ані в'язні не є відповідно вмиті і поголені, ані не є попередньо прибрані.

Папа розсміявся:

- Про те власне і ходить, пане директор, я ж не приходжу на інспекцію, тільки як брат до братів на відвідини. Так навіть буде найкраще, бо буде більш по родинному.

За хвилину Папа був серед розгублених в'язнів. Простягнувши до них батьківські руки, сказав: - Сини, брати мої, ви не могли прийти на мою коронацію, то я ваш брат приходжу до вас, аби ми спільно могли втішатися... Я прийшов до вас, щоби ви бачили мене і я подивився вам глибоко в очі. Біля ваших сердець кладу своє серце. Будьте певні, що та зустріч залишиться в ньому назавжди.

Коли Папа так безпосередньо, зворушуючи промовляв, один з в'язнів спитав його:

- Я є такий грішник великий, а Святіший Отець до мене прийшов. Чи слова надії, які ми чуємо, можуть бути віднесені до мене?

Директор в'язниці сказав тихо до Папи:

- То є злочинець і вбивця.

Іван XXIII призакрив очі. Перед ним блискавично уявився Добрий євангельський Пастир, схилений над заплутаним у тернях загубленим ягнятком. Тепер Папа знав, що має вчинити. Він похилився над клячучим убивцею, витер йому сльози на лиці, обійняв і поцілував його.

В світі Папу Івана XXIII знають більше, як того, хто приніс у життя Церкви велику й знану подію - Скликання XXI Вселенського Собору, або як його всі тепер називають, II Ватиканського. Правда не він його закінчував, бо під час перерви між головними сесіями Со-

бору пішов до Неба, але прагнення і дух реформи Івана XXIII направили Собор у напрямку прогресивних змін, що вилилось у соборові декрети. Заяву про намір скликати Вселенський Собор Папа зробив 25 січня 1959 р. В промові про завдання собору Іван XXIII зводив до двох речей: обнова Церкви в любові і екуменізм. Новина про скликання Собору збудила в цілому світі велике зацікавлення, ентузіазм і надію. Не тільки католики виражали правдиву радість, але також, майже всі інші християни, які вбачали в тому початок єдності в Христовій Церкві. Але по-першому ентузіазмі і радості прийшло серйозне розуміння всієї величі завдання. Папа, Ватикан, Церква готувалися

до чогось визначного, але поза тим Іван XXIII пам'ятав свій батьківський і пастирський обов'язок. Якщо тільки час дозволяв, він старався відписувати на всі листи, які приходили до нього. Так на початку свого понтифікату Іван XXIII отримав листа від дванадцятилітнього Бруно: "Коханий Папо, не знаю, що робити. Але я хотів би стати Папою або поліціянтом, що ти про це думаєш?"

Святіший Отець відписав: "Мій малий Бруно, як на мою думку, то навчися бути поліціянтом. Щодо посади Папи, то побачиш пізніше. Кожний може стати Папою; найкращий цьому доказ, що я ним став. Відвідай мене як приїдеш до Риму, я хотів би з тобою порозмовляти про те все докладніше."

А в одного некатолицького духовного Іван XXIII запитав:

- Чи ви теолог?

- Ні, ваша святість! - відповів гість.

- Дуже добре! - зрадів Іван XXIII - я теж не є ним, хоча цього належало б від мене сподіватись. Ви самі бачите, скільки нещасть спровадили на Церкву теологи своєю дріб'язковістю.

Папа приймав дуже багато гостей на аудієнціях, так після прийняття поважних урядових осіб з Італії, чи з світу Іван XXIII в наступних днях вділяв увагу простим людям. Одразу після візиту до Ватікану президента Франції, давнього приятеля Папи, він для духовної рівноваги при найближчій нагоді відвідав хвору, стару бабусю, яка дуже хотіла перед смертю побачити особисто Папу, про якого так багато говорять. І от здивована і надзвичайно втішена бабуся побачила усміхненого Папу... Іван XXIII наблизився до неї і притулив її старечу голову до свого серця. Тим самим жестом так дуже хотів Папа пригорнути всіх старших віком, хворих, самітніх людей на цілому світі до свого серця і сказати їм, що їх любить, бо є їхнім батьком!

Багато можна було б розповідати про цю визначну постать в історії Церкви та цілого людства, що можливо зробимо в інших номерах журналу, а завершити хочемо короткою розповіддю про розпочаток II Ватиканського Собору та останні місяці життя Івана XXIII.

Визначною, несподіваною подією стала зустріч у Ватикані Івана XXIII з донькою Хрущова - Радою та її чоловіком (редактором газети "Известия") Олексієм Аджубеєм. У світі панувала холодна війна, католицька Церква завжди з самих крайніх антикомуністичних позицій, а тут раптово Святіший Отець приймає на приватній аудієнції найближчих родичів тодішнього радянського керівника. Аджубей у своїй книзі спогадів "Крах ілюзій" пише так про своє враження від Папи: "Уважно приглядаючись до Анджело Джузеппе Ронкаллі, неможливо було не відмітити того головного, чим він потягав до себе. Зійшовши на самий верхній ступінь католицької ієрархії, він зберіг селянську першооснову, риси дитинства, які все більше проявляються саме з віком, так ніби з'являються знову... Ми стояли перед невисокою, ледь похиленою людиною, абсолютно без будь-яких рис показаної пихи... Він був людиною без маски. Саме це відрізняло його від багатьох тих, з ким я зустрічався тоді в коридорах папського палацу. Нелегко залишатися самим собою, не мудруючи підступно, награючи на пиху і не стараючися ставати на котурни". На тій же зустрічі Іван XXIII сказав до Аджубея: "Коли я говорю з людиною, я завжди стараюся вести розмову так, щоб вона почувала себе спокійно, нагадую їй, що я така сама людина, як і вона. У мене два ока,

рот і лице, великі за розмірами вуха, і все ж люди іноді почувають себе скуто, я кажу в такому випадку - "розслабтеся. Поговоримо як людина з людиною". Пізніше, подарувавши Раді і Олексію хрестик, Папа передав благословення для їхніх дітей і розповів ось що: " З таким простим хрестиком я молюся з всіх дітей, які народилися протягом останніх 24-х годин у всіх країнах світу. Я хочу, щоб кожна дитина, яка з'явилася на світ, була зустріта молитвою Папи. Візьміть цей хрестик на пам'ять про мене. Коли ви будете дивитися на нього, ви згадаєте, що одного разу на землі була мати досконала в своїй любові, її звали Марія." Після цієї зустрічі всі залишилися задоволені. Правда, західна преса критикувала Івана XXIII за цей жест доброї волі. Все ж надійшов час: 11 жовтня 1962 року о годині 8:30 через площу св. Петра розпочала хід двокілометрова процесія в складі якої входили понад дві з половиною тисячі священиків, єпископів, Генеральних настоятелів монаших чинів. На кінці показався Папа Іван XXIII. На площі св. Петра привітала його буря оплесків і привітань 15-тисячного зібрання людей. Похід скерувався до ватиканської базиліки, де мала розпочатися перша сесія Собору. На спеціальних трибунах зайняли місце офіційні представники з 85 країн, 30 представників угруповань визнань християнських, дипломати, журналісти, працівники радіо і телебачення. Вже з перших своїх засідань Собор взяв напрям на оновлення католицької Церкви. Папа так висловив свою думку щодо ситуації в Церкві.

- Ми є багатими спадкоємцями великих наук минулого, але ми стоїмо перед світом, який тепер більше, ніж коли-небудь, потребує ласки Божої в євангельському значенні. В нашій праці важливіше є, щоб ми дивилися в майбутнє, а не споглядали в минуле.

Напочатку грудня підготовча І Сесія Ватиканського Собору була завершена. Всі зрозуміли: Церква стоїть перед новим днем, днем відновлення, днем воскресіння, який триває іще й до сьогодні, коли ви читаєте ці слова.

Але Іван XXIII упадав на здоров'я і 12 грудня 1962 р. він оголосив: "Собор закінчу я або мій наступник..."

Папа був великим реалістом. Для того не тішився з поправи свого здоров'я. Він розумів, що поправа є хвилева. І здавав собі справу, що вже місяці ділять його від смерті. Однак, він не заламувався. Ніколи розпач ані переживання не загостив до його серця. Він постановив, що чим ближче до смерті, тим більше він буде працювати для життя!

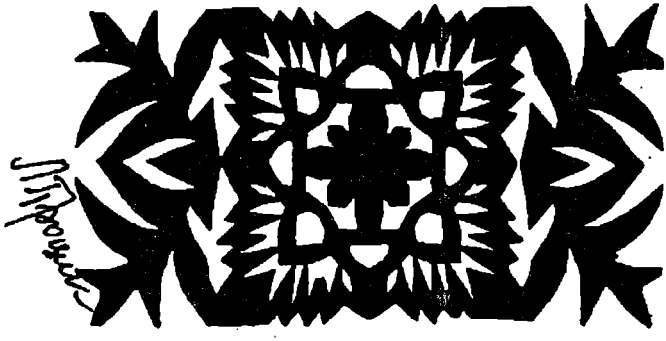

ДО ВСЕСВІТНЬОГО ДНЯ МОЛОДІ У ДЕНВЕРІ (США)

В пам'яті католицької молоді всього світу ще живе спогад про Всесвітній день молоді, який відбувся 1991 року в Польщі у Ченстохові. А Папа Іван ПавлоІІ знову скликає молодь усього світу на таку зустріч. Цим разом далеко від нас, у США, в місто Денвер. Святіший Отець Іван ПавлоІІ сповістив про Всесвітній день молоді у Денвері 12 квітня минулого року. Він сказав:

"Дорога молоде всього світу! З ще живим у пам'яті і в серці спогадом про визначну подію в Ченстохові, я з радістю скликаю вас на наступну Всесвітню зустріч молоді, яка відбудеться в США у серпні 1993 року. Я вибрав на цю зустріч місто Денвер, у відомих Скелястих горах, у штаті Колорадо, що ніколи не входив у мої апостольські подорожі. Тема VIII Всесвітнього дня молоді буде наступна: "Я прийшов, щоб мали життя, щоб достоту мали" (Ів. 10,10). Яке краще побажання і зобов'язання, дорога молоде, як пуститись в дорогу, щоб наново відкрити і зустрінути присутність Ісуса Христа - джерела життя, життя в повноті? Тільки Він повністю відповідає нашому прагненню правди, краси, щастя. Серед великих історичних перемін, серед епокальних крахів і серйозних розгубленостей, дуже потрібно вашої сили, вашої здатності будувати - на тому наріжному камені", яким є Христос, - нові форми життя, гідніші людини. Запрошую, отже, всі християнські спільноти -дієцезії, асоціації, рухи - розпочати старанний і глибокий процес підготовки і катехизи молоді і з молоддю, як духовне паломництво, спрямоване до зустрічі у Денвері. Там, з Божою ласкою, я зустрінусь з молоддю усього світу, щоб свідчити дар, новину і повноту життя, до якої ми призначені в Христі" (Із слів Папи 12.4.1992 р.).

Говорячи про Денвер, місто, в якому на празник Успіння Пресвятої Богородиці відбудеться Всесвітній день молоді, не можемо не згадати Пресвятої Богородиці. Адже місцевий катедральний храм, споруджений на початку сторіччя і посвячений у 1912 році, присвячений Непорочному Зачаттю Пречистої Діви Марії. Цей катедральний храм - це перший етап усіх прочан, які прибувають до Денвера. Він особливо відомий своїми прекрасними вітражами, на яких зображені епізоди із життя Ісуса Христа, пов'язані з Пречистою Дівою Марією, а також Ісусові чуда. І без сумніву, ця катедра - це центр усього католицького життя вірних штату Колорадо. У 1979 році Папа Іван Павло II надав цьому катедральному храму звання "меншої базиліки".

Денвер розташований в центрі США. Його населення віддзеркалює в загальному американський народ та націю. Проживає там 1 мільйон 900 тисяч мешканців. Це молоде місто, за статистикою, одне з наймолодших у Америці. Денвер - це місто, яке відзначається етнічною й культурною розмаїтістю, в Америці воно відоме своєю творчістю та молодими ініціятивами.

Трохи більше як сто років тому назад, починаючи від відкриття золота в 1858 році, люди почали з'їжджатись до Денвера у пошуках щастя, щоб наново розпочати життя, щоб знайти кращі умови життя, щоб відновитись. Краса оточуючої

природи та природні багатства, особливо велич могутніх гір і чар безлюдних долин притягали й притягають сюди тисячі людей. Коли наближаємось до Денверу, розташованого в підніжжі Скелястих гір, на думку спадають слова 121 псалма: "Очі мої підвожу я на гори: звідки прийде моя допомога? Допомога моя від Господа, що створив небо і землю".

Єпископи США з великою радістю прийняли рішення Святішого Отця Івана Павла, який вибрав саме Денвер на місце VIII Всесвітнього Дня молоді. "Ми вдячні, - пишуть американські єпископи, - за цей новий момент благодаті, щоб закликати молодь до поглиблення єдності з Христом, щоб заохотити їх до віднови віри, єдності та самовідданості у Церкві".

Хоч поки що неможливо передбачити, скільки ж молодих людей прибуде до Денверу, однак Папська рада в справах мирян, яка займається організацією цієї зустрічі, уже тепер зареєструвала 100 тисяч учасників із США, 40 - з Канади, кілька десятків тисяч з центральної і південної Америки. В Італії вже записалось понад 7 тисяч юнаків і дівчат, 6 тисяч - в Іспанії, а в Європі в загальному - вже понад 20 тисяч.

Владика Іван Мартиняк з Польщі під час Великопосних місій у Львові в церкві св. Андрія ЧСВВ

о. Діонізій Ляхович, ЧСВВ

СЕНС ІСТОРІЇ І ХРИСТИЯНСТВО

(Продовження. Початок у № 2)

М. Гайдиггер значно поглибив дослід Ділтея, підкреслюючи історичну вагомість людського існування. Він осмислює часовий характер існування, вказуючи на те, що людина - це одиноке єство, яке може існувати в стислому значенні того слова. Тобто, людина існує поза нею самою, збувається. Людина не посідає свого існування, але його збуває. Для Гайдиггера історія не є чимось об'єктивним, відокремленим від людини, для нього навпаки оригінальним істориком є сама людина.

Нарешті, всі можливості чи моделі були видумані, щоб відшукати мету і сенс історії, яка не була б фрагментарною чи частинною, але рівночасно не була б і тоталітарною, щоб не зашкодити індивідові.

Із занепадом ідеологій, внаслідок важких наслідків війн, геноцидів, загрози ядерної катастрофи і екологічного спустошення, сьогодні, може треба буде відновити надію і осмислювати історію по-іншому.

Одним словом, філософія Історії зв'язана з екзистенціальною будовою суб'єкта, який актом свободи і самотрансценденції пошукує сенс свого існування і суспільства.

3. Християнський сенс Історії

На відміну від філософії історії, яка пошукує сенс, християнство є повнотою сенсу, що вже даний і сповнений у житті та смерті Ісуса Христа. Христос є осередком всієї історії людства, як минулої, так і майбутньої. Ісус вважає свій час повнотою і сповненням попередньої історії. Євангелист Марко недвозначно записує перші слова проповіді Христа: "Сповнився час, і Царство Боже близько; покайтеся і вірте в Євангелію" (Мр 1, 15).

Однак подію Ісуса Христа можна розуміти тільки в світлі історичного спілкування Бога з людиною.

3.1. Суб'єкти історії спасіння: Бог і людина

Поняття історії виражене в Біблії не циклічно, а прямолінійно. В ході часу відбуваються вирішальні і неповторні події, спілкування Бога з людиною, які приносять сенс. Навіть кінець часів - це не є щось негативне, але сповнення тої мети, для якої вони були сотворені. Це-бо остання перемога над смертю.

Можна розуміти цю історію як природну сцену, на якій започатковується творча Божа дія, і яка відкривається для сприйняття його об'явлення. Першим суб'єктом тієї історії є Бог. Він завжди має ініціативу. Він з власної доброти творить світ і ділиться своєю славою з людиною. Бог творить людину не задля себе, але задля того, щоб з нею поділитись своєю славою, добром, красою, світлом, любов'ю... Господь сотворив людину для вічного спілкування з нею. Людина, як другий суб'єкт історії, покликана до відповіді на заклик Господній. Покликана робити остаточні рішення відносно Бога, щоб вона могла осягнути її природне доповнення і мету, остаточне об'єднання з Богом.

Спілкування Бога з людиною - це зустріч двох волей: Божої і люд-

ської. Тому що людська свобода виражає саму себе в історії, Бог також об'являє себе самого в історії. Одним словом, історія - місце зустрічі Бога з людиною. Це простір їх вільної взаємодії.

Те природне покликання людини до спілкування з Богом та з іншою людиною зазнало зриву, коли людина заперла себе у собі, коли вона почала заперечувати зв'язок із Богом; коли вона хоче стати "як Бог, що знає добро і зло" (Бут 2,5) - воно є тим, що ми називаємо "первородним гріхом". Іншими словами, людина захотіла стати на місце Бога, зробити себе абсолютом без жодного спілкування. У той спосіб вона заперечує свою природну спілкувально-релігійну побудову і зриває зв'язок із життям, добром, любов'ю... А наслідок того зриву - це екзистенціальна нагота, порожнеча, а остаточно - терпіння і смерть. Дальше від людини як одиниці переходять наслідки на суспільство і на природу. А Господь не сотворив людину для того. Він не сотворив її для терпінь, ані для смерті, а для життя. Так починається історія спасіння. Бог починає промовляти впродовж історії до людини, щоб наново її прилучити до себе. Він промовляє, але очікує, щоб людина свобідно вирішила його слухати. Бог не змушує слухати, він шанує людську свободу, яку їй дав. Бог не може себе заперечити і відібрати від людини свободу. А знаходяться в історії такі мужі і жінки, які слухають Бога, і з ними Бог укладає союз: союз із Авраамом, з Мойсеєм на горі Синай. Він обіцяє новий час, новий дух і нове серце через пророків, які визначились тим, що слухали і говорили в ім'я Бога. Іншими словами, Бог "пошукує" за людиною, стукає до її серця. Якщо людина спроможна слухати, то здійснюється умовина для історичних відносин між Богом і людиною: Бог і людина зустрічаються.

Отже, Бог і людина - два суб'єкти історії. Саме об'явлення вимагає історичних предикатів. Ця історична єдність вічності і часу, ініціятиви Божої і відповіді людини, становить ядро історії спасіння. Історія набуває сенсу у своїй суцільності як також у тих поєдинчих історичних зустрічах Бога з людиною. Поєдинча зустріч з Авраамом чи з Мойсеєм дає сенс для суцільності історії.

Таким чином, історія стає виявленням і місцем самооб'явлення Бога, разом із рішенням людини його наслідувати. Коли одного зі складників бракує, то не можна говорити про історичну подію; час тоді перетворюється у дні, які просто минають.

Однак, тільки дія Божа, яка стає "спогадом" у свідомості народу, становить "історію"; вона оживляється через відправи - святкування. Саме тому існує історична свідомість в ізраїльсько-семітській релігії: "Згадай Ізраїлю" стає постійним імперативом, щоб біг часу не затер подій минулого (Втор. 4,9-10; 11, 18-21).

Вічний Бог завжди присутній у подіях історії Вибраного Народу, бо він є "Той, хто є" (Вих. 3, 14), тобто Господь часу. Бог виявляє свою свободу, коли входить в історію, в її динаміку і водночас є вільний, щоб перевищити її, бо таїнство його тринітарного життя полягає саме в тому, що він завжди вищий від будь-якого людського обмеження.

Бог виражає себе самого в часі. Бог є початком часу, але він одночасно входить у час, роблячи себе також історією. Таким чином вічний Бог стає часовим. Він стає часовим на нашу користь. Отже можемо говорити про історичність самого Бога. Очевидно, тут треба уникати двох екстремів: деїзму, тобто поняття Бога, який існує, але не піклується світом, і Бога, що постає, типу гегеліянського, коли Бог нібито потребував світу, щоб могти реалізуватись. Поза тими екстремами, на основі того, що Бог втілюється

у своєму Синові, християнська теологія починає осмислювати історичність Бога. Одним словом, тоді, коли Бог увійшов у час, він має здатність стати часовим. Цю здатність називають історичністю Бога. На такій основі будують свою теологію історії славетні богослови такі, як Ранер, Бальтазар, Молтманн, Юнгел і інші. Буття Бога не є статичне, але динамічне. Бог аналогічно включає також поставання. Це не поставання на зразок сотворінь, але поставання в умовах Трійці. Є рух у Бозі: від Отця - до Сина в Святому Дусі. Святий Дух є запевненням єдності тринітарної любові і безмежної повноти. Тринітарне життя є таке динамічне, плідне і любовне, що відкривається для світа. Любов Божа не є тільки зосереджена в Тройці, але подається як дар світові. Тринітарна історичність Бога є основою його історії, спільної зі світом, що досягає своєї вершини в приході Христа.

3.2. Христос - осередок історії спасіння

Бог промовляв до людини під час історії: "багаторазово й багатьма способами Бог говорив колись до батьків наших через пророків. За останніх же оцих днів він говорив до нас через Сина..." (Євр 1.1-2). Розмова з пророками ще не була повністю досконалою, бо Мойсей спроневірився, і пророки нарікали на свою долю... аж поки не "сповнився час" (Гал 4,4), коли одна жінка відновила повне спілкування з Богом, була абсолютно послушна своєму Господеві, а як пише св. Єв. Лука "благодатна", повна Бога, яка дала згоду, що Бог міг поселитись у ній, і заключити новий і вічний Союз Бога з людиною, навіки (Лк, 1, 26-38). Ісус Христос - це союз Бога з людиною навіки. В одній особі Ісуса Христа пов'язана навічно Божа й людська природа. Отже, людство має початок спасіння, бо пов'язане з Богом назавжди.

Марія займає окреме місце в історії спасіння, бо вона уможливила своєю чуйністю і слуханням згодою і свобідною відповіддю "ось я, Господня слугиня: нехай зо мною станеться по твоєму слову!" (Лк. 1,38), щоб Бог міг поселитись у ній, укласти Новий Завіт і з того часу почався новий сенс історії.

Ватиканський Собор II (5) в Конституції Церква у Світі, говорячи про місце Марії в історії спасіння, твердить, що "Старий Завіт був повільним кроком приготовлення до приходу Христа на світ. В цьому світлі Марія пророче накреслена вже в цій обітниці, що була дана прародичам, які згрішили, про перемогу над змієм... По довгім очікуванні обітниці, сповняються часи та постає новий благострій, коли Син Божий прийняв від неї людську природу, щоб таїнством свого тіла вивільнити людину від гріха" (Собор Ват II, Про Церкву, 55).

Не буде зайвим повторити, що саме Собор Ват. II ясно підкреслює: 'Бог для встановлення братерської спільноти між людьми, хоча й грішними, постановив новим і точно визначеним способом увійти в історію людства, посилаючи свого Сина в нашому тілі" (Про Місійну Діяльність, 3), тому Церква "вірить, що ключем, осердком і ціллю всієї людської історії є її Господь і Вчитель" (Церква в Світі, 10).

Ця віра стає розумілою, коли читаємо таїнства Ісуса Христа у світлі історії спасіння. В Ісусі Христі подається герменевтичний принцип неоціненної вартості для теології історії. Насправді, перші спільноти християн вбачають сенс у тому, що розуміння Старого Завіту і цілої історії є можливе тільки у ставленні до Вчителя. Вся історія прямувала до нього і в ньому міститься розуміння і сенс всієї історії майбутнього.

Осередок і вагомість події Ісуса Христа складає основу, на якій можна будувати всю теологію історії:

В Ісусі з Назарету Сам Бог входить прямо в історію. Це означає, що християнське розуміння часу та історії не може підпорядковуватись звичайній філософській інтерпретації часу. Таке розуміння часу, коли Бога уявляємо поза всяким часом, непорушним у своїй вічності, не відповідало б біблійній динаміці, яка розуміє первісно вічність не негативно, як брак часу, але позитивно, як Господь часу і в часі.

Той факт, що Бог входить через Ісуса Христа в історію, не обмежує ані людської історії, ані себе самого; Бог залишається вічним, а історія є завжди вільною відносно Бога. Це також присутність всецілості, яка залишається такою в фрагменті, в історичності особи Ісуса Христа, а фрагментарність знаходить у всецілості своє ядро і синтезу.

З того випливає друге: теологія історії не може призабути, що сутність віруючого - це його історичність. Через те кожний реалізується як історичне єство через дії і рішення, що виражають його особову свободу: за чи проти - Христа. З приходом Христа світ і людство є спасенне, чи іншими словами, даний присуд, але кожний повинен перед ним зробити своє особисте рішення: "Хто увірує й охреститься, той буде спасенний; а хто не увірує, той буде осуджений" (Мр 16, 16; Йо 5,24)

Історія для кожного віруючого є тим місцем, де може реалізуватись дар спасіння, на яке людина мусить дати свою відповідальну згоду. Хто погоджується з Христом, то він більше не сам, він має братів і сестер, які також охрестились у Христа, які вже становлять громаду віруючих. Таким чином, особова історія спасіння обов'язково переходить у рамки спільності і Церкви. Так само Церква не може запертись у собі, але мусить відкритись для невіруючих і для цілого світу. В тому горизонті сполучається особова історія з історією Церкви, історія Церкви з історією інших релігій та з універсальною історією, зберігаючи в той самий час особливість християнської віри.

Якщо початок історії дано через дар вступу Бога в історію, то її остаточна мета буде очікування, щоб "Бог був усім в усьому" (І Кор. 15,28). Центральність Христа в історії людства не виключає руху в напрямку її сповнення; радше він її удоскопалює і розкриває те, що в ній вже є в зародку. Історія, як і людина, перебуває в пошуку сенсу, тому вона може зробити якісний стрибок в напрямку перевищення її власних суперечностей.

Звичайно в пізнанні і непередбаченні майбутності визначають обмеженість історії і означають її кінець. Однак, пасхальна подія, укладена в історію і свідоцтво життя Ісуса Христа, дозволяє дати всесвітній історії силу й сенс, щоб перевищити її власні обмеження. Зі смертю і воскресінням Христа для історії подано орієнтаційну точку прямування до сповнення остаточної мети. Саме тут визначне й центральне місце займає Євхаристія як спомин життя, смерті і воскресіння Ісуса Христа та рівночасно - як спомин нашого життя, смерті і воскресіння в причасті всіх, через причастя Святого Духа і причастя Тіла й Крові Ісуса Христа. Євхаристія згадує все минуле, всю історію спасіння, відправляє теперішність, одночасно вказує на те, що настане. Це відновлення повної розмови людини з Богом та людини з людиною, які прямують і творять історію, маючи запевнення у перемозі та сенсі життя.

Тут варто підкреслити, що розп'яття Сина Божого надає значення обмеженні кожної історії; бо смерть як остаточне обмеження людини, стає сприйнятою в "історії" Пресвятої Трійці як рух до воскресіння.

(Далі буде.)

Павло Аллярд

ЖИТТЯ СВЯТОГО ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

СВЯЩЕНСТВО

(Продовження. Початок у № 7.)

Св. Василія хрестив єпископ Кесарії, Діяній. Або відразу, або трохи пізніше він підніс Василія до ступня читця. Василій заховував для нього велику вдячність і майже синівське почуття. Діяній - це цікавий тип єпископа IV віку. Він не є кріпким оборонцем правовір'я, рішеним радше все перетерпіти, як відступити від оборони правди, ані аріянським єретиком, що старається зухвалими та крутими дорогами збурити традиційну науку, ні честилюбним недовірком, що прямує одиноко до того, щоб правовірних достойників усунити з їхніх столиць, ані півариянином, що з любови до супокою старається годити між собою науку ріжних, ні придворним єпископом, що всього очікує від ласки імператора та з ним зміняє вірування. Це добрий чоловік, з виду достойний і величний, "з виглядом архиєрейським". Його обичаї лагідні, його виступ доброзичливий, його душа вільна від гіркости, його розмова заразом поважна і дотепна. Однак кождого разу, коли є нагода сповнити якесь діло слабосильности, він його сповняє. Засідаючи на одному з перших престолів Сходу, він ніколи не ужив своєї поваги на услуги своєї віри. На всіх соборах, де аріяни переважали, він голосував з аріянами, годився на символи, які вони йому предкладали, викляв з ними св. Атанасія, підписав з ними образливі листи до папи. Коли ж внаслідок останньої слабосильности підписав він 360 р. формуляр т. зв. з Ріміні, в дійсності випрацьований в Константинополі, що нищив ціле діло вселенського Нікейського Собору, св. Василій зрозумів, що час зглядів для нього минув. Помимо свого прив'язання до Діянія, він зірвав прилюдно всякі взаємини з ним. Однак, злучений з побожними товаришами свого затишку, він не переставав плакати над душею старого єпископа, супроти якого, помимо всього, уважався духовним сином. Також, коли два роки пізніше Діяній, чуючи, що зближається його кінець, післав за ним - Василій прибіг. "Бог мені свідком, сказав йому хворий, якщо я дав своє призволення на символ, який

мені принесено з Константинополя, то я це зробив в простоті мого серця. Я цілком не мав наміру виректися віри, що її оголосили Отці в Нікеї й я не хотів відступити від їх передань. Я прошу тільки одної речі, щоб не бути відлученим від триста вісімнадцяти єпископів, що проголосили світові ту святу науку". Даючи полегшу отак своїй душі, бідний Діяній тим самим усмирив терпіння Василія. Сльози, що їх проливав він, вітаючися з ним, перестали плисти; він схилився над ліжком умираючого та заявив йому, що з радістю вертається до злуки з ним. Таке то, отже, становище мав Василій через свою святість та знання; він мав тільки одне з нижчих церковних свячень, а ось його єпископ не хоче вмирати, не будучи з ним у злуці.

Василій перебував у Кесарії в часі вибору наслідника Діянія. За загальними правилами, нового єпископа вибирали провінціональні єпископи (щонайменше три, як каже Нікейський Собор), за згодою митрополита і за прихильним свідоцтвом народу. Однак нарід часто виявляв свою гадку занадто галасливо. В тім часі, коли політична свобода вже не існувала, коли навіть самоуправне життя, колись так буйне, майже вигасло, релігійні питання щодо науки чи осіб сливе не виключно мали силу розпалювати пристрасті. Вони заступали прилюдне життя і навіть тоді, коли ставали причиною надужить і насильства, були благородніші від ігрищ та видовищ, якими люди при власті старалися забити нудьгу товпи. Церква в певних днях заступала прилюдну площу. Вибір єпископа так розбуджував пристрасті, як колись вибір урядовців. Так то було в Кесарії в 362 р. Значення митрополичного престола Кападокії сильно побуджувало честилюбність. Але мешканці Кесарії, дуже прив'язані до правовір'я, що з болем гляділи на слабосильність померлого єпископа, ще більше розуміли в теперішніх обставинах вагу вибору, що мав відбутися. Скоро, отже, розпалилися уми. В прияві деяких єпископів із провінції, що вже приїхали, між іншими старого єпископа з Назіянзу, Григорія, батька Василієвого приятеля, нарід з криком ділився на партії, одні викликували того, другі іншого кандидата. Можливо, що прийшло б до бійки в церкві, коли б, як то часом буває, не обхопила товпи одна думка, звертаючи її до одного тільки імені, найбільше несподіваного, що в одну мить з'єднило уми.

Був у Кесарії світський чоловік, що його всі цінили через повагу його життя і чистоту обичаїв. Звався Євсевій. Багатий, виконував всі найвищі городські уряди і через те був популярним. "Євсевій" крикнув хтось і тисячі голосів повторили "Євсевій". Зловили його і проти його волі потягнули за собою; жовніри вмішалися в товпу; без огляду на опір, Євсевія привели перед єпископів, щоб вони вибрали його правною дорогою. Була одна трудність: Євсевій, ідучи за злим звичаєм свого часу, не був іще хрещений. Не важно: товпа хотіла його єпископом. Це не одинокий випадок, а навіть, за словами святого Григорія Назіянзенського, був тоді частий. Таким способом в 381 році нарід Константинополя винесе на столицю цього міста претора Нектарія, і щоб навести ще славніший примір, таксамо в 374 р. правовірне населення Медіоляну змусить конзуля Лігурії і Емілії, Амбросія, приняти єпископське свячення: ні один, ані другий не був хрещений. Єпископи, що зібралися в Кесарії, мусіли уступити перед силою і напором народніх пристрастей: охрестити, вибрати, висвятити Євсевія.

Однак, як тільки почулися вони свобідними, підняли голос проти насилля, якого допустилися супроти них. Це насилля, без сумніву, було особливіше: нарід метушився, вигукував, однак у його метушні була "щи-

ра побожність", гаряче бажання добра. Єпископи однак були присилувані: могли сказати, що їхнє призволення не було свобідне. І вони саме те і зробили, оголошуючи вибір неважним, тому, що був доконаний і проти волі їхньої, і самого вибраного. Вибраний, більше зрезигнований, переставши противитися: в заявах єпископів було, може, порушення гніву або заздрости; цього принайменше дозволяє здогадуватися Григорій Назіянзенський, кажучи наприкінці: "Не знаю, чи їхні спротиви були натхнені св. Духом". На щастя був між ними чоловік стародавньої чесноти, а також великої второпности, призвичаєний іти перед себе, не даючися відвернути жадними особистими зглядами від того, що уважав за обов'язок. Був це старий єпископ з Назіянзу. Він дав зрозуміти своїм товаришам, що в критичних обставинах, що в них була Церква, кождий крок назад був небезпечний. Тепер, коли насилля устало, совість і розсудок наказували забути на нього та наслідувати вибраного, погоджуючись з доконаним ділом. Ця мудра рада переважила.

В тім то справді часі католики, більше як коли інде, були обов'язані до розсудливости та єдности. Це не тільки аріянська єресь, але й замасковане поганство загрожувало їхній вірі: ідолопоклонство явно підносило голову. Після аріянського цісаря наступив поганський.

Молодий принц, що його Василій стрінув колись на університеті в Атенах, а його відступство Григорій вже тоді передбачив, засідав від року на престолі. Юліян заступив Констанція. Поганська реакція підносилася всюди. Виповіджено Церкві тайну, часом насильну, війну. Жовніри, що не хотіли жертвувати божкам, тратили свої гідності. Один едикт зарядив відчинити всі поганські святині. Другий забороняв християнським професорам вчити. Мимо признання виїмкових зглядів, Прогерезій, колишній учитель Василія, Григорія і Юліяна, зі славою уступив з атенської катедри. В багатьох містах священики, дівиці, вірні падали жертвою розяреної товпи. В Кесарії не треба було побоюватися таких безправств, тому що місто було майже наскрізь християнське; однак через ту саме причину вона мусіла дуже боятися імператора та його урядовців. Юліян не любив Кападокії, де його старання привернути культу божків були даремні. Він ховав уразу до Кесарійських городян за те, що за Констанція збурили дві святині. Передусім шалів з гніву з-за сміливости, з якою вони привітали його прихід збуренням третьої. "Не найшов би я, - кликав він, - ані одного Грека між тими всіма Кападокійцями"! Його гнів дійшов до вершка, коли Євсевія вибрано єпископом, бо в нім він тратив одного з найбагатших членів своєї курії, відповідальної за податки. Тому й префект Кападокії, боячися за самого себе, як і своїх городян, старався успокоїти володаря, заходячися, щоб Євсевія зложити з єпископства. До цього наклонювало його ще більше й те, що недавно був він у незгоді з Євсевієм за якісь справи міста чи провінції. Отже він непокоїв листами єпископів, що посвячували Євсевія, про яких перші вагання він знав, щоб спонукати їх внести скаргу проти вибору. Маємо відповідь одного з них, старенького єпископа з Назіянзу. Це взір письменницького уміркування (річ рідко бувала в тім часі) і християнської гідности. "Всесвітлий пане, - пише він, - ми не узнаємо нікого ні королем, ані суддею того, що робимо, як тільки Того, якого сьогодні переслідують. Це Він розслідить вибір, що його ми доконали за всіма правилами та в спосіб йому дуже милий. Якщо хочете ужити насильства, це для вас легко в кожній іншій речі; однак ніхто не відбере нам власти боронити того, що ми доконали в повноті нашого права. Принайменше не силкуйтеся приписувати нам закони в речі, що

дотичить тільки нас і нашої релігії та до якої вам не вільно вмішуватися" Префект, що в дійсності не був ані лукавим, ані нерозумною людиною удавав, що гнівається, але подивляв. Цей лист не допустив, щоб справа дальше розвивалася, підніс відвагу єпископів, і, можливо, - пише другий Григорій - заховав їх від сорому. Він додає, що лист охоронив також місто від усяких переслідувань: у тім він помиляється. Юліян залишив справу Євсевія: володареві, що прилюдно зложив ісповідь поганства, не вдалося уневажнити єпископський вибір, але Кесарію покарав величезною грошевою карою, забрав посілості її церков, насильно влучив її духовенство до громадянського війська, відібрав містові всі привілеї й навіть ім'я города. Тих, що уважав справниками збурення святині, одних повбивав, других заслав на вигнання. Між першими знаємо Евпсихія й Дамасія Св. Василій не лишив нам згадки про їхній процес і муку. Вони повинні були викликати в місті великий розрух. Особливо Евпсихій мав право до загального співчуття. Був це молодий Кападокійський вельможа. Він щойно оженився, "був заручений", коли його передано судові і засуджено Василій уважав Евпсихія, Дамасія і їх товаришів за мучеників: часто в своїх листах говорить, що щорічно святковано його заходами торжество в день річниці їх смерти.

Одною з причин, що могли розбудити гнів Юліяна, була поквапність, з якою Євсевій зачислив Василія між своє духовенство. Розуміючи хосен із такого помічника, новий єпископ поспішився висвятити його на священика; здається навіть ужив своєї поваги, щоб змусити його прийняти священство. Юліян, - каже нам Григорій Назіянзенський, - відзначував своїх двох колишніх співучеників однаковою ненавистю. Гонитель добра знав, з якою енергією оба приятелі поборювали його наміри: може й знав, яким легковажним тоном висказувався Василій про нього, порівнюючи його з німицею і блекотом, що на час затроюють землю та скоро сохнуть. В такім скорім виборі, що його зробив Євсевій, міг він бачити нову зачіпку. На жаль, згода між єпископом і його славним співробітником не була довга. Василій був дуже голосний у Кападокії. В Кесарії відбував частину своїх студій, відтак був славним професором та мав там багато приятелів. Монахи з міста й околиць уважали його своїм отцем. Його красномовність, його наука, його знання заразом і світських авторів, і св. Письма перевищали красномовність і ученість Євсевія. Він, привикнувши бути першим у городянськім житті, терпів, почуваючися притемненим навіть у своїй церкві через одного зі своїх священиків. Він бачив, що прихильність загалу, якою при інших обставинах він міг тішитися, зверталася тепер до Василія. Такий сталий, такий направду єпископ, - каже нам св. Григорій, - під час гоніння, не міг опертися якомусь почуттю заздрости. Він неслушно давав її чути. І тоді всі відразу похолоднішли для нього. Ознаки погани, яких у той час не щадили Василієві західні церковні достойники, ісповідники віри, що в повороті до свого краю переходили через Кесарію, докраю розбурхали людські почування. Василій боявся, щоб його сторонники, пірвані надмірною ревністю, не спричинили роздору з Євсевієм. Вже ритористи потиху нападали на його вибір, пригадуючи надужиття, що його супроводили. Скорою постановою Василій запобіг небезпеці, опускаючи нагло Кападокію. Зі своїм приятелем Григорієм, що під час цілої тої кризи помагав йому своїми радами, повернув знову до Аннезійської пустині.

(Далі буде.)

"Чим Господеві я віддячу за всі Його добродійства для мене"

(Пс. 116:12)

Ще будучи хлопчиною, св. Йосафат часто вдивлявся у святе розп'яття. Одного разу він так наполегливо вдивлявся в розп'ятого Христа, що з проколотого боку розп'ятого виникла вогняна іскорка і запала до його серця. З того часу малий Івась, тобто наш св. Йосафат відчув у своєму серці таку велику любов до Ісуса, що вже тоді постановив посвятитися Йому вповні. Так само й іншому хлопчині Івасеві з Судової Вишні у Західній Україні до серця запала така сама іскорка божої любови, яку він під час своїх гімназійних студій в місійному інституті отців Василіян у Бучачі під подихом Святого Духа роздмухав у великий вогонь любови, що спонукала його посвятитися на службу Богові. І то в чині св. Васи-

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Дорогі в Христі, наш божественний Спаситель, як читаємо в Святій Євангелії, прийшов на землю, щоб кинути вогонь, і він нічого так не прагнув як тільки того, щоб той вогонь розгорівся. Тим незримим вогнем серця Ісусового була його любов до нас, немічних і грішних людей, бо ж він прийшов, щоб спасти душі наші. І так син Божий, як каже св. Павло, полюбив нас, що видав себе за нас. А більшої любови ніхто не має - щоб видати себе за друзів своїх. Син Божий не тільки віддав своє життя за нас, але незбагненною своєю любов'ю хотів ще лишитися з нами по всі дні, аж до кінця віку, щоб надалі зігрівати наші остиглі серця вогнем своєї божої любови, для того Він встановив пресвяту тайну Євхаристії. Любов нашого божественного Спасителя ще сильніша від смерті, бо вона прокладає шлях до воскресіння. Ісус Христос продовжує кидати вогонь своєї любови до наших сердець...

лія Великого.

Другого травня 1943 року на нашого достойного ювіляпта сплила божественна благодать. Він став священиком. Був узятий з-поміж людей і наставлений для людей у справах божих, щоб приносити жертву за них. Ще не встиг закінчити свої богословські студії в Празі, як влітку 1944 року большевики знову зайняли Західну Україну і рушили на рідні землі отця. Він мусів лишатися на скитальщині з іншими многими василіянами, але Господь Бог підтримував його на дусі. Він почув ті слова, що Господь Бог сказав до Ісуса Навіна: "Будь мужнім і відважним, не лякайся і не падай духом, бо я, Господь Бог, з тобою, куди б ти не подався".

Ось так розпочалася його душпастирська мандрівка. Він, як добрий пастир, ревно трудився між українськими скитальцями в Німеччині, відтак в Англії, пізніше в далекій Аргентині, аж поки не по-

кликали його до головної управи Василіянського чину в Римі в 1955 році. І тут він перебуває аж до сьогодні. Сповняв він обов'язки генерального виконувача, а опісля генерального секретаря. Нарешті, у 1976 році його вибрано головним настоятелем, тобто протоархімандритом оо. Василіян, а в 1988 році його перевибрано ще на наступних вісім років; рівночасно, як головний настоятель церкви, він став консультантом Священної конгрегації Східних Церков.

Він працював також як член релігійної комісії над першим перекладом українською мовою Святого Письма і був координатором його видання у 1953 році. З 1973 року наш ювілянт трудився над українським перекладом священицького "Молитвослова", виданого у 1990 році. А найновіше, він чимало потрудився як голова канонічної комісії над першим перекладом східного канонічного права, що саме на днях зданий до друку.

Коли ще взяти до уваги історичну працю нашого шановного ювілянта, тобто два об'ємистих томи джерел біографії історії української церкви, його часті виступи на міжнародних наукових конференціях, численні статті і весь його довголітній труд при опрацюванні многих сторінок української енциклопедії, то перед нами стане у цілій своїй величі постать нашого вельми заслуженого для Чину і для нашої Церкви ювілянта, всесвітлішого отця протоархімандрита Ісидора Патрило Чину св. Василія Великого. І сьогодні ми відзначуємо золотий ювілей його священства. Він складає на божому жертовнику всі свої моління, хрести і труди, сповнені любов'ю і вірністю Христові і його святій церкві. У цей святковий день він, певно, не являється перед Господом з порожніми руками, але з глибини свого вдячного серця він разом з Пречистою Дівою Марією радісно кличе: "Величає душа моя Господа, дух мій радіє в Бозі, Спасі моїм.., бо велике вчинив мені Всемогутній, тож святе ім'я Його".

А. Пекар, ЧСВВ

Протоігуменат Чина св. Василія Великого Провінції св. Кирила і Методія в Словаччині у травні цього року урочисто відзначив 75 років життя, 60-літні роковини монашої жертви та 50-літні роковини золотого ювілею Христового священства др. о. Мар'яна Поташа, ЧСВВ. Отці-Василіяни в Словаччині довгий час були переслідувані тоталітарним комуністичним режимом Чехо-Словаччини. Практично увесь Чин св. Василія був ув'язнений і висланий в табори аж до 1968 року. Серед них був і о. Мар'ян Поташ, який відбув два роки табірної праці у Новаках, 8 років у Братіславі, та 4 роки у Пряшеві.

Сьогодні дякуючи Господу Богу, Отці-Василіяни плідно працюють для розбудови свого монашого згромадження і українців Словаччини. Мають вже перші покликання-нововисвячених священиків ЧСВВ, ведуть будівництво монастиря в Пряшеві, випускають місячник "Благовіст".

Впр. отцю протоархімандриту Ісидору Патрило, ЧСВВ та Впр. отцю протоігумену Мар'яну Поташу, ЧСВВ Сотвори, Господи, Многії і Благії Літа!

Протоігуменат Галицької Провінції ЧСВВ в Україні.

о.Ігор-Василій Тарасів, ЧСВВ.

КАППАДОКІЙСЬКІ ОТЦІ І ЗАХІД

У даному нарисі нам слід розглянути вплив геніяльних Отців Церкви - каппадокійських єпископів IV ст., трьох "світильників" східного християнства на західну християнську думку їхніх сучасників, а також на західну теологію й філософію в наступні століття.

Каппадокія була однією з провінцій Малої Азії. В ній було кілька видатних міст, з яких особливо виділялися Кесарія, Ніса та Сасим. У IV ст. вона належала Східній Римській імперії і там, як і по всій імперії, поширилося християнство і зміцнилася Церква. Заходи цісаря Константина Великого дали можливість християнству свобідно розвиватися і стати ведучою релігією імперії, що відповідало його правдивому становищу у свідомості громадян. В Каппадокії було утворено кілька єпархій, було відкрито багато церков. Середина IV ст. була відмічена бурхливим розвитком церковного життя в імперії взагалі, в Каппадокії зокрема. Такий розвиток дав можливість висунутися церковним письменникам, богословам, як на Сході, так і на Заході.

IV ст.в історії християнської думки часто називають періодом класичної патристики, себто епохою появи класичних творів Отців Церкви. І справді, Отці IV ст. дали церковній науці те, що можна було б назвати великим каменем у будові християнської думки. Якщо фундаментом цієї будови є сам Христос та Його Апостоли, то можна сказати, що перші камені будови заложили християнські письменники - апологити II - III ст., а Отці IV ст. побудували великі зразкові камені, за якими клалося більшість інших каменів.

У IV ст. Церква, щойно вийшовши з катакомб і звільнившися від жорстоких переслідувань, почала вільно розвивати свою думку, яку спрямовувала тепер не лише на захист своєї віри, а також на обгрунтування і зміцнення свого віровчення. В цьому процесі виділилися Отці, що сформували взірець для думок усіх богословів і філософів християнства, утворили систему філософських і теологічних поглядів, зробили великий внесок у церковну науку. З них слід відмітити передусім на Заході св. Єроніма, св. Амвросія, св. Іларія, а особливо св. Августина, а на Сході - св. Василія Великого, св. Григорія Богослова та св. Івана Золотоустого.

Каппадокійська Церква дала трьох великих вчителів Церкви того періоду. По-перше, тоє св. Василій Великий (331 - 378 р.р.) - автор догматичних, полемічних, екзегетичних і моральних богословсько-філософських творів, архиєпископ Кесарії, законодавець чернечого життя і відомий святий подвижник. По-друге, його близький друг, св. Григорій Назіянзин (330 - 389 р.р.), званий Богословом, бо написав відомий у той час твір "Про богословію", також автор інших богословських і філософських творів, єпископ міста Назіянз, а згодом архиєпископ Константинополя. По-третє, св. Григорій з Нісси (пом. 394 р.), рідний брат св. Василія Великого, що був єпископом Нісси і автором глибоко філософських творів. Саме їхні твори, на наш погляд, вплинули на думку західних мислителів.

З усією очевидністю зрозуміло що вищезгадані каппадокійські Отці вважалися завжди великими вчителями на Сході. Що ж стосується Захо-

ду, то там була плеяда своїх, не менш славетних богословів. І все ж Схід і Захід, маючи ряд відмінностей, жили одним релігійним життям у єдності святої Католицької й Апостольської Церкви, від якої тоді ще не відпала Східна Церква. Думка Сходу успішно проникала на Захід, хоч і були в цьому певні труднощі. Західні теологи читали твори східних братів; батинські духовні нерідко бували на Сході, зустрічалися з грецькими теологами. Так, наприклад, св. Іларій, будучи висланий через інтриги аріянів до Греції, зустрічався там з грецькими східними єпископами, серед яких бую чимало богословів. Св. Єронім їздив до Єгипту слухати проповіді знаменитого Дидима, а до Царгороду - св. Григорія Богослова. Відмінність у мові не була перешкодою, тому що освічені люди того часу знали й латину й греку. Труднощами були лише далека відстань між східними і західними провінціями, а також мале поширення на Заході творів східних Отців.

Мусимо сказати, що напочатку розвитку класичної патристики східна думка була на вищому рівні, ніж західна. Це пояснюється давніми філософськими традиціями "елинської мудрості", що беруть початок ще у Сократі, Платоні та Аристотелі. Християнство прийняло естафету античної філософії і стало створювати свою на її спадщині. На Сході існувало кілька богословсько-філософських шкіл, тоді як на Заході виділилася лише одна (картагійська). І тому латинські Отці змушені були вчитися в греків, беручи в них найцінніше. І хоч пізніше латинська патристика перевершила грецьку, вчителями латинських Отців були грецькі Отці.

Каппадокійські Отці були богословами, що виразили в своїй науці все найліпше, найцінніше й найкорисніше з того, чого вчили грецькі Отці разом узяті. Вони були представниками окремої богословсько-філософської школи на Сході, що дістала назву каппадокійської. Поряд з нею існувала відома александрійська школа, яка, захоплюючися античною мудрістю, робила дуже широкі й спекулятивні висновки щодо богословських питань, зокрема, алегорично тлумачила св. Письмо. Противагою їй була антіохійська школа, яка стисло пояснювала богословські питання, а св. Письмо старалася розуміти буквально. Натомість каппадокійська школа трималася певної "золотої середини" щодо поглядів антіохійської і александрійської шкіл. Власне їхня думка, у всьому католицька, була прийнята до максимального сприйняття на Заході. Ми розглянемо найяскравіші й оригінальніші риси їхньої науки, які вплинули на західну думку.

По-перше, вплив каппадокійців проявився в екзегетиці, у тлумаченні св. Письма. Їхня школа стояла за поєднання алегоричних тлумачень св. Письма александрійської і історичних тлумачень антіохійської. Ця проміжня позиція й була оптимальною, прийнятою згодом всією Церквою. Св. Єронім на Заході побудував на основі каппадокійських творів свої тлумачення. Хоч в них є й особисті моменти, в цілому його методи відповідають каппадокійським. Великими творами екзегетики є "Шестодневи" ("Hexaemeron") св. Василія Великого і св. Григорія з Нісси, то є тлумачення на І главу книги Буття, на шість днів створення світу. В цих тлумаченнях поєднуються алегорії й історизми. Ідея "Шестодневів" цих двох вчителів була засвоєна великим екзегетом св. Єронімом, а також св. Амврозієм, св. Августином і деякими іншими західними Отцями.

Що стосується догматики, то тут з боку каппадокійців був вплив щодо науки про тинітарний догмат. Наука про Пресвяту Тройцю була в той час дуже потрібною й актуальною, бо проти неї у IV ст. повстало ряд єре-

сей, зокрема аріянство. Св. Василій Великий першим у світі виразив поняття про відношення між собою трьох Божих Осіб у творі "Проти Євномія" словами: "Одна суть, три іпостаси". Св. Григорій Богослов також означив єдність і тожсамість Божества усіх трьох Божих Осіб і ввів новий термін "першхwрnоіс", тобто взаємне проникнення Божих Осіб. Св. Григорій з Нісси обгрунтовує догмат про Пресвяту Тройцю численними філософськими роздумами.

Догматиці було присвячено каппадокійцями й ряд інших творів, зокрема полемічних, що мали на меті оборону католицьких догматів про Христа, на противагу аріянству. На Заході використовували доводи цих Отців проти аріянства й інших єресей.

Дуже важливі й цікаві досягнення каппадокійців у космологімї - в науці про устрій Всесвіту. Тут було створено цікаве вчення, сповнене глибоким богословсько-філософським змістом. Воно виросло на сприятливому грунті давньої філософії платонізму, що дала чудові овочі мудрости, що були прикрашені християнською богословією.

Всесвіт каппадокійці розуміють як єдність усіх сотворених видимих і невидимих речей. Усе в нім підлягає потрійному ритму: перебування, виходу і поверненню. Цей ритм походить з Божого Триєдинства і був також геніально помічений неоплатоником Проклом. Таку думку на Заході підтримали св. Іларій та Марій Вікторин. Але вони не використали цієї науки по-справжньому. Ми повинні сказати, що це, на перший погляд малозрозуміле,а але повністю метафізичне визначенняч Всесвіту, вплинуло на західну думку значно пізніше, вже в Новий час. Шеллінг, Фіхте і особливо Гегель взяли це триєдинство в основу науки про т.зв. "заперечення заперечення". Таким чином, каппадокійці зробили послугу деяким новочасним філософам. гегель бачив у "перебуванні" свою тезу, у "виході - антитезу, а у "поверненні" - синтезу, що складають основу діалектичного "закону заперечення заперечення"

В космології слід відмітити ще один важливий момент, властивий каппадокійцям. І він є не запозиченням у неоплатоників, як попередня думка, але типово християнською думкою. Каппадокійці бачили в кожній створеній речі єдність, знову-ж-таки, потрійну. Кожна річ має на собі відбиток Божої Істоти. Виходячи з триєдинства цієї Істоти, коли від Отця походить Син, а від Отця й Сина - Святий Дух, так і людина має потрійність у своєму русі, а подібно до неї, й будь-яка річ. Це є єдність суті, сили і дії, енергії. Так з суті живої істоти виходить її здатність діяти через певну силу. З сили в свою чергу виходить дія. Ця думка мало поширилася в богословії, але вона значно вплинула на погляди західних сучасників каппадокійців. Св. Іларій та Марій Вікторин включили його до свого вчення, як одну з важливих частин. При цьому характерною є латинізація грецьких термінів, перенесення їх на західний грунт. Суть св. Іларій назвав найпершою ознакою речі і дав їй латинську назву essentia.

"...НЕВЖЕ ТИ, БОЖЕ, НАС ВІДКИНУВ..?"

(Пс. 108,12)

"... Тоді видадуть вас на муки і уб'ють вас, вас будуть ненавидіти всі народи імені Мого ради... Чимало лжепророків устане і зведуть багато людей... але хто витримає до останку, той спасеться..."

(Матей 21,1,ід.)

Стоїмо на історичному розпутті, мружачи й протираючи очі від незвичного світла свободи, від пороху й кіптяви вікової неправди, якою кормлено не одне покоління. Навпомацки простягаємо руки, щоб обняти щиро одні одних, бо "... з того усі спізнають, що мої ви учні, коли любов взаємну будете мати." (Іван 13,35) Цій потребі самопізнання час підкорив усіх: від окремих особистостей, до цілих народів. В природі ж лиш передчуття якоїсь катастрофи породжує потребу бути вкупі, разом. Старенькі й пожилі люди часто під сільською церквою поговорюють про останні часи, а вчені на світових форумах, ніби вторуючи їм, обговорюють проблему виживання людства. Час, спресований технічними гонами і галопуючим ритмом життя, не в силі заглушити відвічного: "Хто ми, куди йдемо?"

Напевню, саме та причина привела одного дня до Крехівської обителі оо. Василіян двох священиків Української Православної Церкви, один з яких, аж з Великої України. Крізь завісу недовіри, упередженості вперто промовляла цікавість і вдумливість. Щира розмова, відвертість і приязнь зробили нас через кілька годин приятелями, котрі мусіли розставатися лише в силу сповнюваних обов'язків. Наших паломників дивувало, що Чин Святого Василія Великого Господь благословить так рясними покликаннями, а їхня Церква каже, що УКЦ "не благодатна", не має Божого благословення, бо має мало святих, котрі є свідченням благодаті Божої.

Між іншим, розказав я їм історію, котра недавно вразила до глибини душі тих, що відвідали обитель Святої Трійці у Вильні. Дощового осіннього дня підходили ми з братами до святині, котра стала колискою нашого Чину. Сама погода ніби готувала задумливий настрій. Обдерті стіни, пустка... Настінна ліпка і барельєфи, що місцями ще вціліли, розкисали від дощових потьоків, що проникали крізь гнилу покрівлю. Розмиваючи цеглу, вони ставали рудими і здавалось, що святі плачуть кривавими сльозами. Через вибиті вікна вривався холодний вітер, завиваючи під високим склепінням храму з такою тугою, ніби доносив здалеку поминальний спів колишніх його жільців - подвижників. А може то із масивних стін видобулась луна поглинутого колись в їх товщі монашого співу, в котрому вплетений і голос святого Йосафата - апостола з'єднання? А он у Святая Святих

проломана стіна - виявлений потайний хід в підземелля. Опускаємось із світлом в руках вузьким лазом і німіємо з жаху... Тут був склеп, де захоронювали померлих монахів. Труни вкладували штабелями. Зараз про це лиш здогадуємось, бо стоїмо на місці сплюндрованому і збезчещеному новітніми варварами. Стоїмо на кістках і підошви затоплені в прах... Прости, Господи, тим, що скалічені й осліплені звироднілою системою, викинули, в пошуках за "жовтою смертю", останки із домовин, потрощивши їх і скидавши в купу. Ні, тут не тільки прах, тут не тільки кості і скелети; тут і там лежать мерці... Зсохлі руки на грудях, які навіть перекидання не в силі розвести, мов навічно притуляють до себе щось святе... Правда, свою жертвенність і святість мусіли засвідчувати ще й по смерті, через кілька сот літ: мощі їх (а ходить, власне, про нетлінні останки) - обезголовлені нелюдською злобою. На уламках трун видніють написи з датами XVII - XVIII століть. Можливо, серед них і такі монахи, як ті, котрих Петро І вбивав власноручно, вдершись до Полоцького монастиря... Можливо, їх ще колись розпізнають поіменно. Можливо, проголосять святими, та про це не думалось в цьому підземеллі, котре, мов невигойна рана, мов розпачливий зойк Церкви, прошивало болем наші серця і душі.

Промайнула лише думка, що ніяка фантазія не може часом перевершити жорстокої реальності. І ще, - ніде не знайшов би картини, яка б більш влучно, наочно і стисло змалювала суть і стан нашої Церкви.

Церква гонимих, переслідуваних, упосліджених. Церква мучеників, німих свідків Христа. Церква безіменних та відомих ісповідників віри і святих. Можливо саме про неї слова апостола Матея, винесені в епіграф? Вона має мало проголошених Святих, але кров і кості її вірних здобрили землю від Чукотки по Одру. "Блаженна земля, що напилася вашої крови..." - ці слова з тропаря мученикам, про них, про тих, кого розпинали на дверях темниць, кому в голову вбивали ковані костилі, хто вмирав, засвідчуючи вірність Христові.

Церква - страдниця. Церква, що цілком розділила долю свого народу і, є надія, що народ, котрий пізнає сам себе, не відкине і Церкви - матері. Віримо, що будуть нові святі, коли народ впорядкує національний мартиролог і пантеон, а одним з доказів їх святості на беатифікаційнім процесі будуть мощі, котрі і по смерті вандали не в силі знищити.

Ні, не відкунув нас Господь і благодать Божа нашу Церкву не полишала ніколи, бо лиш з нею можна було пережити все і вижити, лиш вона може спонукати молодь так численно покидати світ задля Христа, Церкви і народу, вона сповнює нас надією на краще майбутнє, де "... буде син, і буде мати, і будуть люди на землі...", де всі купно величатимуть Бога, в Трійці Святій Єдиносущного.

Запала мовчанка, яку добру хвилю зніяковілі співрозмовники не наважувались порушити...

Бр. П.С., ЧСВВ.

Рим.

о. Ігнатій Теофор Янтух, ЧСВВ

ВСТУПНІ ІСПИТИ

Приходилось мені нераз складати вступні іспити. Хто ж не має треми перед іспитами? А їх я здавав, вступаючи до гімназії, на новіціят у Крехові, здаючи на атестат зрілості в Сокалі, в державній гімназії за німців. Здавав також в лагері вступний екзамен на бухгалтерські курси, а також на пасічника. Тоті курси на пасічника тривали дев'ять годин безперервно, очевидно з малою перервою на обід. Іспитні екзамени були у Львові біля самісінького Личаківського цвинтаря, там, де є централя бджолярів - пасічників. Багато цікавих фрагментів, багато і прикрощів з тих нагод.

Коли я вступав до гімназії, то завше перед екзаменом всі ми йшли до церкви. Вступали, щоб помолитися і випросити благословення на ті вступні іспити. А один хлопчина не вступив, проходячи попри саму церкву. Я якось осмілився та й запитався його. По сьогодні пам'ятаю його прізвище та ім'я, і з якого села, але "nomina sunt odioza", як кажуть по латині "не треба повідомляти тих імен". То ж кажу йому: "Івасю, та йди разом з нами до церкви, помолися." А він каже: "Як я маю здати, то мені й чорт поможе!.." На мені волосся стало дубом і більше я з ним нічого не говорив.

Але екзамени проходили... Важкі вони були... Я один рік перескочив, бо всі здавали з сьомого класу народної міської школи до четвертого класу гімназії, а я з шостого класу. Довго приготовлявся до тих вступних іспитів, не досипляв. Вставав рано ще перед сходом сонця і йшов на старий цвинтар. І там вчився, вчився і ще раз вчився. Всіх польських королів знав майже напам'ять і всі дати, які були необхідні. А особливо вивчив за Яна Собеського, який допоміг з-під Відня відбити турків. Саме це мене найбільше врятувало.

І ось що сталося. Коли вивісили листу, хто здав, а я дивлюсь і того, що такі страшні слова говорив, він з сьомого класу поступав, немає. А я так врадувався, тішився, адже я з шостого класу здавав до четвертого класу гімназії. І ... себе знайшов на списку. Тяженько мені прийшлося переживати, надолужувати і наздоганяти майже впродовж цілих студій той один перескочений рік. Нікому би я того не радив робити, бо не виплатиться шкіра за виправу, як то кажуть серед народу.

Прийшлося здавати вступні екзамени і на новіціят в Крехові. Приїхав я з Грузіцьким Ромком та з іншими хлопцями. Екзамен-іспит був дуже копіткий. Ось один такий епізод з того іспиту з української мови та зі співу. З української мови екзаменував мене отець Федорів, тодішній соцій. Перепитав граматику, дещо з літератури. Опісля взяв "Кобзаря", назначив вірш і каже: "От даю вам годину часу і потім вас перепитаю. За годину я прийду, скільки навчитеся, то навчитесь."

Слава Богу, я той вірш вивчив і він лишився мені в пам'яті на ціле життя. Не раз ставав він мені в пригоді, як ось і тепер:

"Буває, іноді старий
Не знає сам, чого зрадіє
І стане наче молодий
І заспіває як уміє.
І зоре молодість його
Сіяє весело над ним.

Що сталося з старим?
Чому зрадів отсе?
Того, що бачите, старий
Добро якесь зробить задумав.
А що ж як зробить?
Добре жить такому,
Чия душа і дума
Добро навчилася любить.
Не раз такому любо стало,
Не раз барвінком зацвіте.
Буває так, що і в темній ямі
Святеє сонечко загляне.
І в темній ямі, як на те,
Зелена травка поросте."

Коли я продекламував, не просто прочитав напам'ять, а з ефектом вирік вірш сей, то отець-соцій аж заплескав. Я заслужив собі на такі аплодисменти.

А далі почав ще мене випитувати: "А чи "до-ре-мі-фа-соль-ля-сі", гаму міг би ти заспівати?" - "Та чому, - кажу, - заспіваю". І я проспівав одну гаму, а він каже: "А другу вище, міг би?" Я заспівав вище, а третю мало не пук, але заспівав. Довго ще мене іспитував. "А що ти знаєш напам'ять з народних пісень?" Я так неприготований був, але кажу: "Знаю "Як умру, то поховайте мене на могилі. "Ну давай!" На одному дусі проспівав цей гимн, а отець каже, що добре, тільки треба ширше губу отворяти. "Уста треба якнайширше тримати, щоби два пальці могли вміститися між ними." Потім далі питає: "Чи з духовних пісень щось ти знаєш?" "Знаю "Отче наш". - "Отче наш?" Він дуже зацікавився, що я знаю співати "Отче наш". Дуже любив я цю пісню, яка не починається словами "Отче наш", а ними кінчається. "Ну, хай буде, - каже він, - хай і кінчається, чи починається, співай."

З кождої груді молитва щиро
Лине до Тебе, Отче наш.
Лине до Тебе, Отче наш!

Очевидно, очевидно, що я тоді співав не таким старечим голосом як зараз, але молодим і набагато вищим.

Ми трохи між собою пошептали і кажемо: "Чи могли б ми побачити всіх монахів?" А отец-соцій відповів: "Ні, не вільно, строга сепарація." - "Що се таке сепарація?" - "Це таке відокремлення, коли нікому з цивільних людей не вільно з ними стрічатися." Так ми тоді не побачили жодніcінького монаха, тільки хіба отця-соція і екзаменаторів. Строгий був порядок, хоч куди. Отець Федорів на якийсь час залишив нас. Опісля прийшовши з наради, говорить нам: "Ідьте додому, а вас повідомлять чи ви прийняті, чи ні." І ми поїхали, наївшись заодно багато черешень. Якраз того року дерева вгиналися від ягід, особливо за муром монастиря. В саді клавзуровому ми не були, бо нас не пустили, але за огорожею було чим поласувати.

Приїхав я додому і вижидаю повідомлення. І воно прийшло. Мене повідомили, що я ... не прийнятий. Мені так дивно якось стало. Не одну несправедливість я бачив, але не сподівався, що і там за мурами монастиря, і там якась є несправедливість. А може це мене так досвідчало я собі думаю вже тоді. Відразу же написав я листа до високопреподобного отця Барабаша - ігумена у Добромилі, котрий був нашим краянином з Кам'янки таки самої Струмливої. Знаю його брата, братову, сестер його, був в його домі, тощо. Все описав, а найбільше пишу отцю-ігумену мене болить, що той екзаменатор приплескував так гарно мені, коли я здавав і той же сам повідомив, що мене не прийняли терміново прийшла відповідь від о. Барабаша, щоби першого вересня приїжджати на новіціят і покликатися на його авторитет. Очевидно що не тільки на його авторитет,

він певно поговорив з магістром або з протоігуменом за мене. А братови (отцю Юрієві) я навіть нічого не казав, бо він був би попав у таку пасію.

І так я став новиком. Першого кого я зустрів - найменшого монаха Сотера Іванишинового. Я супроти нього був великаном і ми часто разом ходили та повторяли собі гласи церковного співу. Але прийшов тривожний день, тривожний вечір, тривожна середа чи п'ятниця, вже добре не пам'ятаю. Після посіщення Найсвятіших Тайн пішли ми всі спати. А в спальні, де я спав, було нас зо десять, це був великанський зал. Враз чую як зачнуть монахи себе бити, відбувати так звану "дисципліну". Особливо мій сусід б'є себе так, що я навіть подумав, може забитися на смерть. Я підійшов з острахом до тоді ще брата Ізидора Патрила, дивлюсь, а він вже в чоботі. Він зрозумів, чого я прийшов і каже: "То не дивуйся, то я так роблю дисципліну, але в мене сильні груди і такий відгомін іде. Такий же самий голос ішов від "дисципліни" брата Мар'яна Чернеги. А він мав такі груди як дзвін. Тим я не знеохотився і так йшли дні за днями.

А за два чи три тижні мене вже назначили протопсальтою. Протопсальто.- то такий, що на першому місці і все бере першим голосом та провадить співом цілого крилоса. Другим крилосом проводив брат Севостіян Войтович, которого також за два тижні назначили. Проте між нами була велетенська різниця, бо він був у Бучачі і майже всі гласи знав Я знав тільки те, що навчився за два-три тижні. Великі труднощі я тоді мав. Але все-таки труднощі переборов, бо як мене вчили: "Per aspera ed astra".

На новіціяті мене чекало ще одне іспитування. Ми приготовляли концерт з нагоди 25-ліття священства настоятеля-ігумена о. Порфирія Луцика. Скільки приємних вражень! Приготовляв концерт і диригував о. Пахолій Борис. Дуже довго бадав мій голос, прикладав до мого вуха якісь вилояки і просив вгадувати який то голос. Тут знову я співав різні гами, заспівував всякі пісні. Накінець назначили мене на першого тенора. В хорі разом з іншими я співав з Севастіяном Войтовичем. Перша пісня, яку ми приготовляли, се була пісня "Се что добро і лиш то красно, вмій же жити в братнім крузі", а також театралізована вистава на честь отця-ювіляра.

Мене назначили брати соло. Дуже довго вправляли, щоби якнайкраще заспівати. А мені щось тяжко і важко йшли слова пісні: "25-й рік минув від святого того дня, як наш батько посвятив Богові своє життя! Низький уклін, низький уклін, низький уклін прийміть від нас, низький уклін прийміть від нас..." Скільки ми справлялися, а все-таки на концерті не прийшлося мені того соло брати. Бо приїхав один итеолог з Кристинополя і заспівав замість мепне. А мені не було прикро і я був дуже задоволений, бо щось мені не таланило з тим солом.

Ось таким був святий час новіціяту. Коли німці мали штаб у нашому монастирі, то називали його "оазисом миру". Адже навкруги гриміли гармати, літали літаки і спускали величезні смертоносні спаряди. А в нашому монастирі було тихо-тихо... І тоді, коли я був на новіціяті, також була така тишина, а магістром був о. Павло Теодорович.

ШКОЛА І ЦЕРКВА

Школа і Церква в нашому суспільстві представляють собою зараз досить цікаву картину: офіційно школа, як державна установа, відокремлена від Церкви, і тут ніби-то все правильно, демократично. Але якщо подивитися на це відмежування з духовної сторони, то ми побачимо, що не все тут гладко і просто. Такий стан відносин між цими двома суспільними інститутами, коли школа не стане тісно співпрацювати з Церквою, Церква відповідно зі школою, до нічого доброго не приведе. Є багато шкіл, які відмовляються взагалі від співпраці, від впровадження релігії уроком у навчальний розклад, бо це вважається мало не злочином. Хіба може бути щось більше за злочин від бездуховності, національного безпам'ятства, масового безкультур'я, що панує зараз не тільки в нашій школі, але й у цілому суспільстві? Хіба ж не на наших очах прославляється культ грубої фізичної сили, моральної вседозволеності, яка породжує розпусту, бандитизм, а в багатьох юних серцях викликає зневіру в віковічні загальнолюдські християнські цінності - добро, віру, любов, милосердя, благородство, чесне життя?

Всі стали спішити "урвати" більше щось для себе від життя, а взамін - одна лиш духовна пустота і байдужість. Достатньо тільки подивитися на афіші кінотеатрів, книжкові полиці магазинів і все стає зрозумілим. Якщо так надалі буде активно пропагуватися антикультура, то будьмо певні, що виховаємо справжнього робота, а не людину. А звідки взятися тій людині, коли вже з раннього віку вона поставлена в ненормальні духовні умови, в яких не розвивається самостійність, наполегливість, гартування душі до життя. В таких умовах остання надія залишається на Церкву, на віру, на її велику очищаючу і просвічуючу силу. І якщо зараз не допустити релігії до школи, то результат у майбутньому буде просто жахливий. Дитині для свого духовного розвитку обов'язково потрібен ідеал. Таким ідеалом є Ісус Христос, життя якого було сповнене великої жертвенної любові заради спасіння людства. Недарма російський письменник Ф. Достоєвський стверджував, що "Христос і в пітьмі не погасне", бо має в собі ту силу, ту ласку, те милосердя, що може із самого великого грішника зробити людину.

Віра в Бога - не мода часові, це велика духовна реальна сила, що допомагає людині в самі трагічні і світлі хвилини її життя не впасти від горя і одуріти від щастя, а спокійно спрямовує її на праведну дорогу. Щасливий той чоловік, хто ще на зорі свого життя знайде Бога і зуміє Його зберегти в своєму серці до останніх днів.

Від багатьох людей різного віку можна почути таку думку: "Щастя на землі нема і не буде, бо в сім'ях панує ненависть, у державі - зло, чесним шляхом достатку не нажити". Це правда і неправда: щастливі люди є на землі. Їхнє щастя сховане в чистоті серця, вірі в Бога, в любові до ближнього. Вони не чекають, що щастя само прийде до них, бо самі його творять, і Бог їм у цьому допомагає. Щастя те, - це Бог в їхньому серці, який дарує їм духовну гармонію, спокій душі і просвітлений любов'ю розум.

Якщо ми хочемо, щоб наші діти були щасливими, морально здоровими, духовно підготовленими до нелегкого життя, то повинні зрозуміти, що активна співпраця школи з Церквою буде тільки на користь нашому суспільству і зможе принести багато добра. Шляхи для співпраці є най-

різноманітніші: через викладання релігії уроком, створення духовних бібліотек і інше... Особливо важливе пізнання Біблії через серце дитини, де чистий, ще не заплямований житейським брудом дитячий світ, зможе в яскравих образах сприйняти високі гуманні думки Ісуса Христа, Пророків, Апостолів. Через серце - до Бога і до просвітленого Божим духом розуму дитини, - таким мені вбачається один із шляхів співпраці вчителя і священика, школи і Церкви.

Якщо в цей важкий для нашого народу час Церква знову буде відсторонена від виховання молоді в школі, то ніякого духовного відродження нації не буде.

Й. ВОРОБЕЦЬ.

С. Зашків, Жовківський район.

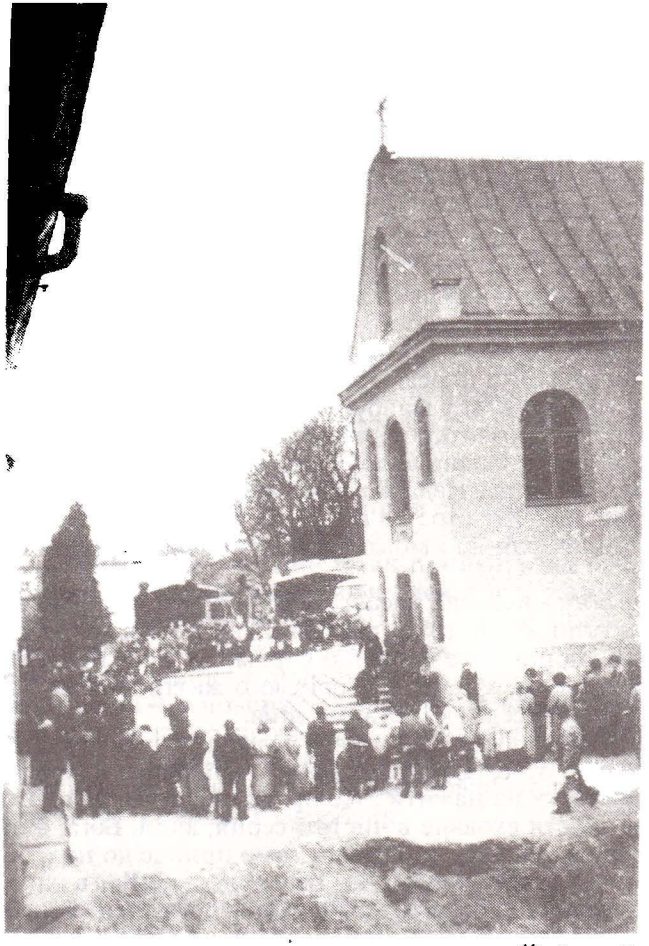

Від редакції. Автор матеріалу - сільський учитель Й. Воробець порушує актуальну і гостру проблему взаємодії Церкви і школи. Ми запрошуємо всіх читачів нашого часопису до слова щодо місця і значення Церкви в житті школи.

Я. Теслюк

ДО ВЕРШИНИ ЖИТТЯ

Марта і Зеня бавилися від дитинства і виростали разом. Їх родичі проживали в малих суміжних дімках. Дівчата разом ходили до школи, а згодом повінчались у тому самому дні з двома друзями. Їх домики стояли на противнім боці озера. Човном, або пішки довколо озера, вони зустрічалися щодня. Їх приязнь і їхніх чоловіків була нерозривна. Найстарші їхні діти - Тарасик, син Марти, і Соня, дочка Зені, - стали такими ж друзями для себе, як були їхні родичі. Діти виховувалися разом і бавилися разом, а одне без одного почувалось як сирітка.

Одного дня старший віком Тарасик привів за ручку Соню, одягнену в сукопку його мами, з хустинкою на голові, прибраній квітками. Він заявив поважно родичам, що вона буде його жінкою... Сміху небуло кінця, але матері взяли це поважно.

- Хто знає, чи це не воля Божа? - говорили між собою.

А діти за хвилину вже й забули про те і вишукали собі нову забаву. Минали роки, діти ходили до школи в тому самому містечку. Тарас помагав у науці Соні. Вечори проводили спільно, в одному або в другому домі. Читали ті самі книжки і обмінювалися враженнями. Любили прогульки, ті самі види спорту й ті самі розваги.

- Більше дібраної пари я ще не бачила! - говорила нераз Марта до Зені.

- Що ж хочеш, подвійна дружба матерів і батьків... - щиро засміялась Зеня.

- А чи ви таки певні, що вони поберуться колись? - дражнили їх чоловіки.

- Хто знає, яка їх будучність?

Діти навіть не слухали цього. Здавалося, що вони створені для себе, але на любов були ще замолоді. Як невинні діти, вони мріяли про майбутність. Найбільше любили сідати на високу скелю над озером. Там поринали в своїх фантазіях. Чим то вони не хотіли бути! Та завжди хотіли бути разом. Життя без себе вони не уявляли собі.

Вже в гімназії бажали чогось високого, неперсічного. Що це мало б бути, вони не знали...

- Бачиш лет того орла? - промовив одного разу Тарас, стежачи зором за птахом, що маєстатично кружляв над оселею. - Таким мусить бути наше життя. Лет на найвищі шпилі! Завжди з довір'ям у свої сили. Геть із малодушністю!

Соня гляділа на орла, а очі в неї блистіли.

- Підеш на студії до університету й знайдеш там те "велике"... - промовила.

- В науці, думаєш?Побачимо. Як знайду, то половину залишу для тебе...

Тарас виїхав. Соня кінчала гімназію. Вони постійно писали до себе листи. Що в них було, ніхто не знав, лише всі завважили, що дівчина споважніла, і не шукає жодного товариства. Пильно вчилася, помагала матері й самотньо пересиджувала на "їхній" скелі.

- Тужить за Тарасом, - рішили матері. - А ви говорили, що вони не залюблені... дражнились із чоловіками.

- Ще побачимо. Дружба - це найкраща любов, але це ще не доказ, що вони мають одружитися.

В тому часі Соня закінчила гімназію і попросила родичів про дозвіл вступити до монастиря. Мати остовпіла зі здивування.

- Але ж дитино, а що з Тарасом? Він так тебе любить. Чей же не хочеш ти зламати йому життя?

- Думаєте, що він хотів би женитися зі мною? - спитала дівчина, усміхаючись. - Поговорю з ним.

В домі Тараса відбулася подібна сцена. Він приїхав на ферії і заявив батькам, що лікарем не буде, а бажає лише одного: вступити до монастиря Отців Василіян. Його мати розплакалася...

- Я раділа б твоєму покликанню, якби не Соня. Зломиш дівчині життя... Вона любить тебе. Тарас лише усміхнувся:

- Я поговорю про це з нею. І наступного дня ранком вони, друзі, стрінулись. Мовчки стиснули собі руки і тихо попрямували до своєї оселі... Їм не треба було слів. Вони знали про своє покликання...

Внизу зеленіло плесо озера, легко хвилювали шуварі, порушувані вітром. А там, ген-ген, на обрії маячіли гори. Високо в небі кружляв орел.

- Пам'ятаєш наш лет угору і шукання "великого"? - промовила тихо Соня.

- Не ми його знайшли, а Господь вибрав нас до "великого" - відповів Тарас.

- Прощайте наші дитячі мрії - продовжувала Соня. - Вони були гарні...

- А вітай, чудове життя для Христа! - закінчив Тарас.

- Наша дружба душ залишиться такою, якою була досі, - сказала Соня.

- Ні, вона буде ще сильнішою - закінчив Тарас, бо буде в Христі Господі.

о. Маркіян Когут, ЧСВВ.

ПІСНЯ

Гавриїле, Божа Сило
І післаннику небесний,
Ти злетів на легких крилах
З Благовіщенням чудесним.

Високе твоє завдання,
Роду людському дарунок,
Бо мольба Дівиці рання
Принесла нам порятунок.

Патріярхи турбувались,
Потішали всіх пророки,
Тисячоліття проминали
Повні туги і мороки.

Врешті небеса росою
Щедро вруно оросили;
Гавриїле, це тобою
До життя ми взяли сили.

В Благовіщенні Марії
Ти приятелем нам стався,
За святі слова надії
В серці нашому прослався.

Ні! Цей порив ніколи не забути,
Навіки пам'ятатиму слова,
Що впали у ріллю душі жагучі
І дали клич до нового життя.

Це був кінець і крах старій руїні,
Яка нездатна була до буття.
Її змінило творення нетлінне
І в нову одіж вбралася душа.

Зламав цей Голос браму холоднечі
І розтопив крижину у душі,
Змінив життя...І я себе питаю:
- А може все наснилося мені?

То сон не був, а так тягнулась стежка
Туди, звідки б не було вороття.
Та раптом Сонце шлях мій освітило
Із попелу покликало життя

Тож хай це слово, що голосить Правду, лине
І пробиває мури кам'яні,
Я вірю, світ оновиться, не згине,
Доки лунатиме цей Голос неземний.
1992 р.

Наталя БОГУШ

ОНОВЛЕННЯ

Був час, що все довкола в'яло
І так мене гнітило це тоді,
Бо день за днем згасав і проминало
Моє життя, загублене в пітьмі.

Та з волі Бога голос цей поніс-ся,
Він розбудив холодну, сонну тлінь
І як новохрищений народився
Мій дух до праці, до нових стремлінь

с. Берестянська Омеляна

ОТЧЕ НАШ

Чи гляну вгору, чи вдалину
На плесо синьої ріки, -
Це все від Тебе взяло силу,
З Твоєї щедрої руки.

Створив Ти світ і ясні зорі,
Пташок в повітрі, риби в морі,
Дуби високі, травоньку малу,
Вогненне сонце із. іскуру!

Ти збудував для нас Вселенну...
І чисте небо над садами,
І день, і ніч на переміну,
Щоб не ходили манівцями.

І батька, неньку дав мені,
Сестра і братчики - мої.
Усе, що маю, чим горджусь,
Тобі я тільки признаюсь -

Це дар Твій щедрий
Для всіх нас,
О добрий Батьку,
Отче наш!

ОТЧЕ НАШ... НЕХАЙ СВЯТИТЬСЯ ІМ'Я ТВОЄ.

Все на світі назву має:
Гори, доли і ліси,
Всі країни, що під сонцем,
Маю я ім'я і ти.

Має Бог наш Всемогутній,
Що створив усі світи:
Небо, землю, батька, неньку
В грудях серденько моє...

Я є той, що є - Бог каже,
Це Ім'я Його святе.
Що за слово це могутнє, -
Все живе коліно гне!

Боже! - кличе той, що родить;
Боже! - кличе той, що мре;
Боже! - кличе той, хто на морі
Милосердя Твого жде.

Боже! - кличе той, хто вірить,
Навіть турок - бусурман...
Хто пізнав на світі лихо,
Щастя, злобу і обман.

Хай ім'я Твоє святиться
У безкраю - небесах,
І на устоньках дитини
У її рожевих снах.

Хай Ім'я Твоє святиться
В сонці, сумерках, імлах,
У травичці, що з росою,
У пшеничних колосках.

Вся Вселенна гимн співає,
Бо щаслива, бо живе...
Лиш людина забуває,
На Ім'я Твоє святе.

Лиш вона Тебе лишає,
Як колись Твій блудний син...
Ти ж щоднини виглядаєш,
Чи вертає із чужин?...

У обіймах всіх нас тулиш,
Вірних, бідних, без надій;
Чи лукаві, чи зрадливі,
Ми - Твої, ми - образ Твій!

Просим нині Твого Сина,
Як прийде чинити суд,
Щоб не ставив по лівиці
Нас, дітей своїх і слуг...

Повернулись ми до Бога,
Груди щиро б'є правиця...
Дзвоном кличе Україна:
Хай ім'я Твоє святиться!

о. ЄРОНІМ ВАСИЛЬ ЮРИСТ, ЧСВВ

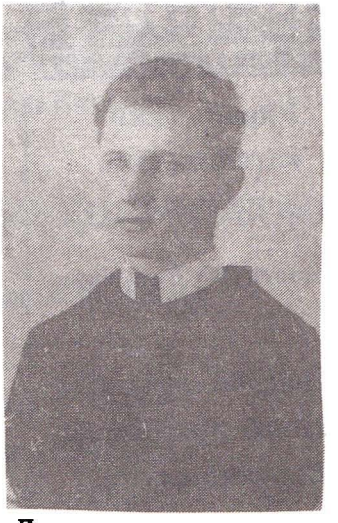

1 квітня цього року сповнилося 15 років від дня смерті о. Єроніма Василя Юристи, ЧСВВ.

Отець Єронім Василь Юриста, ЧСВВ, народився 28 вересня 1914 року в с. Старі Петликівці, Бучацького району Тернопільської області. В 1927 р. закінчив 5 класів народної школи та 14 вересня того самого року вступив до Місійного Інституту оо. Василіян в Бучачі, де закінчив ще чотири класи середньої школи. Після четвертого року навчання в Бучачі, 25 серпня 1931 р. вступив на новіціят оо. Василіян у Крехові. По закінченні новіціяту, 12 квітня 1933 р. склав перші монаші обіти, за тодішнім приписом Канонічного Права, вічні - до смерти.

По новіціяті переїхав на схолястикат до Лаврова, де по трьох роках закінчив гуманістичні студії повним роком риторики. Після цього переїхав у Кристинопіль, щоб студіювати філософію. 13 вересня 1936 р. склав вічні обіти. Після закінчення філософії, тоді ще бр. Єронім Юриста, ЧСВВ, переїхав до Лаврова, щоб студіювати теологію.

Коли в вересні 1939 р. до Галичини ввійшли радянські війська, бр. Єронім, ЧСВВ, разом з усіма Василіянськими богословами та професорами переїхали в Чехословаччину до м. Оломовця. В той час в Чехословаччині панували вже гітлерівці. Тут бр. Єронім Василь Юриста, ЧСВВ, закінчує ще 2 роки теології і приймає священичі свідчення з рук слуги Божого Преосвященного Владики і ісповідника віри Павла Гойдича, ЧСВВ. Напочатку 1941 р. о. Єронім переїхав до Праги, де навчався в німецькому Карловому університеті. Тут його застала війна і в тім часі о. Єронім Юриста, ЧСВВ, повернувся до Галичини, де й почав працю вже на руїнах, що залишила перша окупація комуністів.

Зазнаючи переслідувань від гітлерівців, о. Єронім, ЧСВВ, скривався на Галичині до другого приходу до влади комуністів.

О. Юриста, ЧСВВ, залишився, як багато інших отців Василіян, у підпіллі та ділив долю і недолю Василіянського Чину та всієї Греко-Католицької Церкви в Україні.

В цей час працював бухгалтером у м. Бережанах Тернопільської області, а свої священичі обов'язки виконував, як і всі інші отці, підпільно, уникаючи переслідувань влади.

Помер о. Єронім Василь Юриста, ЧСВВ, 1 квітня 1978 р. в м. Бережанах. Був перевезений і похоронений у своєму рідному селі.

Нехай буде вічна пам'ять священику-ісповіднику о. Єроніму, ЧСВВ.

МІСІОНАР
ПРЕСВЯТОГО ІСУСОВОГО СЕРЦЯ

Український католицький часопис

Видають ОО. Василіяни

З нагоди світлого празника Христового Воскресіння всім нашим шановним і дорогим читачам і співробітникам передаємо найщиріші побажання і просимо Божого благословення.

Адреса редакції:

м. Львів, 290019
вул. Б. Хмельницького, 36
Святоонуфріївський монастир оо. Василіян
тел. 72-95-69.

Реєстраційне свідоцтво ЛВ — № 122

Підп. до друку 01.05.93. Формат 70x100/16. Друк офс. Папір письм. № 1. Ум. друк. арк. 5,2. Тираж 3000. Зам. 1109. Віддруковано з готових діапозитивів у Жовківській книжковій друкарні. 292310. Жовква, Львівської обл. вул. Василіянська. 8.

ЗМІСТ

Намірення Апостольства молитви на травень 1
Папа Іван Павло II навчає 2
Воскреслий Христос посеред нас .. 4
о. Василь Дрібненький, ЧСВВ
Перші Місіонарі Пресвятого Серця Ісусового 6
о. Дам'ян Богун, ЧСВВ
Христос Воскрес 8
Платонід С., ЧСВВ
Святіший отець Іван XXIII 9
До Всесвітнього дня молоді у Денвері (США) 14
Сенс історії і християнство 16
о. Діонісій Ляхович, ЧСВВ
Життя св. Василія Великого 20
Павло Аллярд
Каппадокійські отці і захід 27
Невже ти, Боже, нас відкинув... 29
Вступні іспити 31
о. Ігнатій Теофор Янтух, ЧСВВ
Школа і церква 34
Куток дитини 36
Поетична сторінка 38
Слідами пам'яті 40

● Передруки і переклади дозволені за поданням джерела.

● Редакція застерігає собі право виправляти мову і скорочувати надіслані матеріали.

Вас цікавлять релігійні питання, зокрема Папа та католицька Церква? Шукажте правильного шляху у житті? Захоплюєтесь духовною музикою? На все це і на багато іншого знайдете відповідь, слухаючи радіо Ватикан!

ПЕРЕДАЧІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Щоденно за київським часом:

о 6.00 - на 31 м - 9755 кГц
- на 41 м - 7365 кГц
- на 49 м - 6185 кГц

о 19.50 - на 31 м - 9755 кГц
- на 41 м - 7365 кГц
- на 25 м - 11715 кГц

Свята літургія в неділі та свята:

о 9.15 - на 19 м - 15120 кГц
- на 31 м -9755 кГц

Крім того всі передачі:

на середній хвилі 186 м - 1611 кГц
на ультракороткій хвилі - 96,3 мГц.

Ранішні передачі також за допомогою супутникового зв'язку